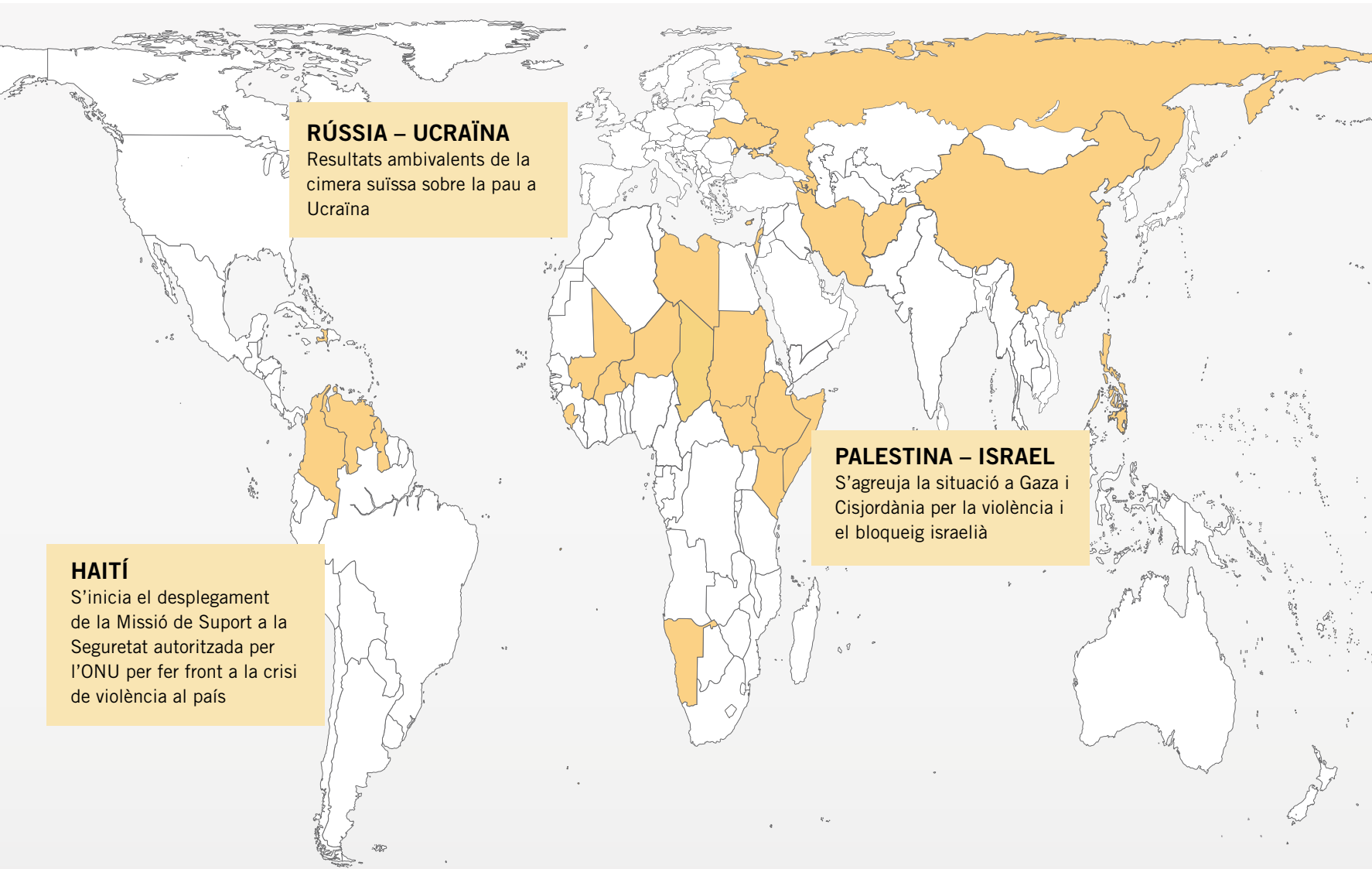

Escenaris de risc i oportunitats de pau

Juliol 2024

êc̃p escola de cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

RÚSSIA – UCRAÏNA

Resultats ambivalents de la cimera suïssa sobre la pau a Ucraïna

HAITÍ

S'inicia el desplegament de la Missió de Suport a la Seguretat autoritzada per l'ONU per fer front a la crisi de violència al país

PALESTINA – ISRAEL

S'agreuja la situació a Gaza i Cisjordània per la violència i el bloqueig israelià

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

Àfrica Subsahariana
Àfrica Occidental
Etiòpia – Somàlia
Kenya
Líbia
Mali
Namíbia i Sierra Leone
Sahel Occidental
Sudan
Sudan del Sud
Txad

AMÈRICA

Colòmbia
Veneçuela – Guyana

ASIA I EL PACÍFIC

Afganistan
Tailàndia
Xina – Filipines

EUROPA

Armènia – Azerbaidjan
Xipre

ORIENT MITJÀ

Iran
Israel – Hezbollah

Amb el suport:

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

• *Escenaris de risc i oportunitats de pau* és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. Aquest número abasta el període entre abril i el 5 de juliol de 2024

Escenaris de risc i oportunitats de pau és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. És una eina analítica que integra la perspectiva de gènere interseccional i que pretén ser un recurs útil per a actors educatius i polítics i la ciutadania en el seu conjunt, contribuint a la comprensió d'aquests contextos i a l'acció temprana. Aquest número abasta el període entre abril i el 5 de juliol de 2024.

Casos destacats:

PALESTINA – ISRAEL: S'agreuja la situació a Gaza i Cisjordània per la violència i el bloqueig israelià, amb tènues perspectives d'un alto el foc

HAITÍ: S'inicia el desplegament de la Missió de Suport a la Seguretat autoritzada per l'ONU per fer front a la crisi de violència al país

RÚSSIA – UCRAÏNA: Resultats ambivalents de la cimera suïssa sobre la pau a Ucraïna

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

ÀFRICA SUBSAHARIANA: La regió torna a ser la més afectada pel desplaçament forçat intern al món el 2023

ÀFRICA OCCIDENTAL: La ruta migratòria cap a l'Estat espanyol via les Illes Canàries es converteix en la més mortífera del món el 2024

ETIÒPIA – SOMÀLIA: S'inicien contactes entre tots dos països amb la facilitació de Turquia i Qatar per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

KENYA: Almenys 30 persones moren en protestes antigovernamentals sense precedents contra els increments d'impostos

LÍBIA: La renúncia de l'enviat especial de l'ONU evidencia riscos de cronificació del bloqueig polític

MALÍ: La Junta Militar anuncia la suspensió de les eleccions i de totes les activitats polítiques al país

NAMÍBIA I SIERRA LEONE: Avanços en els drets de la infància i la comunitat LGTBIQ+

SAHEL OCCIDENTAL: Prossegueix la reconfiguració de les aliances de seguretat i defensa a la regió (LUCAS: Pintar en mapa Mali, Burkina Faso i Níger)

SUDAN: Més de la meitat de la població pateix inseguretat alimentària aguda per la guerra, el pitjor nivell mai registrat al país

SUDAN DEL SUD: Persisteixen les crítiques a l'Executiu per l'incompliment de les condicions per a unes eleccions presidencials justes i democràtiques

TXAD: Mahamat Déby guanya les eleccions presidencials enmig d'un clima de frau i de repressió cap a l'oposició posant fi a la transició

AMÈRICA

COLÒMBIA: S'inicien les negociacions de pau entre el Govern i el grup armat Segunda Marquetalia

VENEÇUELA – GUYANA: Tots dos Governos es reuneixen amb el president de la Cort Internacional de Justícia per abordar la resolució del conflicte per l'Essequibo

ÀSIA

AFGANISTAN: Doha III, una victòria talibà a costa dels drets de les dones

TAILÀNDIA: Es reprèn el procés de pau al sud del país

XINA – FILIPINES: S'incrementa dràsticament la tensió entre tots dos països després d'un greu incident naval

EUROPA

ARMENIA – AZERBAIDJAN: Protestes a Armènia contra l'acord de delimitació fronterera entre Bakú i Erevan, enmig d'avenços i obstacles per a un acord de pau

XIPRE: Una nova iniciativa bicomunal de dones crida a un redisseny inclusiu del procés negociador, en un context de creixent frustració per l'estancament del diàleg

ORIENT MITJÀ

IRAN: S'imposa el candidat moderat en les eleccions presidencials en un context regional d'intensa tensió amb Israel

ISRAEL – HEZBOLLAH: La intensificació de les hostilitats i la retòrica amenaçant agreugen el risc d'escalada

Font: UNRWA/ Fadi Thabet

PALESTINA – ISRAEL

S'agreuja la situació a Gaza i Cisjordània per la violència i el bloqueig israelià

La situació a Gaza va continuar deteriorant-se dramàticament a causa de l'operació militar israeliana i el bloqueig imposat per a l'accés de l'ajuda humanitària, amb gravíssimes conseqüències en civils que estan afectant el present i futur de la població palestina. Segons les dades d'OCHA, en tan sols nou mesos –des del passat 7 d'octubre i fins al 5 de juliol– **havien mort gairebé 38.000 palestins i palestines**, mentre que en el mateix període haurien mort unes 1.200 persones a Israel –incloent-hi estrangeres–, la immensa majoria l'octubre del 2023, i uns 300 soldats israelians a Gaza. La xifra de morts de l'últim trimestre superaria les 5.000, mentre que la xifra total de palestines i palestins ferits des de l'octubre superava ja les 87.000. Una estimació de la qual es va fer ressò la prestigiosa publicació The Lancet apuntava que, tenint en compte la proporció de víctimes mortals indirectes respecte a les directes que sol existir en els conflictes armats actuals, **la xifra de persones mortes a causa de la recent violència a Gaza podria ascendir fins a les 186.000 persones** –i aquest nombre era considerat com una estimació “conservadora”.

En tan sols nou mesos, l'operació israeliana a Gaza ha causat la mort a gairebé 38.000 palestins i palestines i ferides a més de 87.000

La violència, la fam i la falta d'accés a atenció de salut van seguir afectant de manera especial els nens i les nenes. **Save the Children alertava al juny que hi havia uns 21.000 menors palestins desapareguts a Gaza**, ja sigui atrapat sota les runes, detinguts, sepultats en fosses comunes o perduts de les seves famílies. El director de l'agència de l'ONU per a la població refugiada palestina, UNRWA, Philippe Lazzarini, també advertia que **cada dia deu nens i nenes a Gaza perdien una o les seves dues cames**. L'informe anual del secretari general de Nacions Unides sobre menors i conflictes –publicat al juny i que fa referència a fets esdevinguts el 2023–, **va incloure les forces militars i de seguretat israelianes entre els actors que van cometre greus vulneracions contra menors** per assassinar i causar ferides a nens i nenes i pels seus atacs a hospitals i escoles. També va assenyalar les brigades Al-Quds de la Jihad Islàmica i les Izz al-Din al-Qassam de Hamas per morts, ferides i segrest de menors. L'informe va verificar la comissió de vulneracions greus contra 4.247 menors palestins i 113 menors israelians. Paral·lelament, agències de l'ONU i organitzacions internacionals van continuar denunciant

Israel per l'obstrucció en l'accés d'ajuda humanitària i la creació de condicions per sotmetre a fam a la població palestina.

Entre els fets de l'últim trimestre, cal destacar que a principis de maig Israel va concretar la seva anunciada ofensiva terrestre sobre Rafah, que a més de mort i destrucció va derivar en el tancament del pas que connecta amb Egipte i de l'accés d'ajuda humanitària. L'operació militar israeliana va motivar nous desplaçaments massius de població palestina: prop d'un milió de persones es van veure obligades a fugir una altra vegada en un context de condicions humanitàries cada vegada més crítiques. L'acció israeliana va motivar que la Cort Internacional de Justícia (CIJ), que investiga la comissió de fets constitutius de genocidi a Gaza, emetés una tercera ordre amb mesures provisionals. Després de rebre una nova petició per a l'adopció de mesures urgents per part de Sud-àfrica, el 24 de maig la **CIJ va exigir a Israel que aturés immediatament la seva ofensiva militar a l'àrea de Rafah**, així com altres accions que poguessin infligir a la població palestina unes condicions de vida que portessin a la destrucció física total o parcial. Pocs dies abans, el 20 de maig, el fiscal en cap de la Cort Penal Internacional, Karim Khan, havia emès cinc ordres d'arrest contra el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu i contra el seu ministre de Defensa, Yoav Gallant, i contra tres dirigents de Hamas –Yahia Sinwar, cap de la milícia a Gaza; Mohamed Diab Ibrahim al Marsi, comandant de l'ala militar del grup; i contra Ismail Haniyah, el seu màxim dirigent polític– per la seva presumpta responsabilitat en la comissió de crims de guerra i contra la humanitat. La mesura impulsada per Khan –que va denunciar una campanya de pressions– va ser destacada com un **fet inèdit per assenyalar els dos alts càrrecs d'Israel i perseguir per primera vegada dirigents d'un país aliat d'Occident**.

Malgrat aquestes disposicions de tribunals internacionals i del treball d'altres mecanismes i organitzacions per denunciar i documentar les vulneracions al dret internacional humanitari i els drets humans, van continuar coneixent-se i produint-se gravíssims fets de violència durant el trimestre. Entre d'altres, a l'abril es va informar de la troballa de fosses comunes després de les setmanes d'assetjament israelià a l'hospital al-Shifa, amb cossos amb senyals de tortures i execucions extrajudicials. Durant el trimestre, en paral·lel a l'ofensiva a Rafah, Israel va continuar amb les seves incursions al nord de la Franja i al voltant de la ciutat de Gaza. Hamas, per la seva banda, va llançar al maig un atac contra l'encreuament de Kerem Shalom, que va resultar en la mort de quatre soldats israelians, i va disparar coets contra Tel Aviv –en la primera acció d'aquest tipus des de principis d'any. Poc després d'aquesta última acció, Israel va llançar un atac contra un camp de població desplaçada a Tal al-Sultan, al sud de Gaza, en una ofensiva que va provocar l'incendi de botigues i la mort de desenes de persones, incloent-hi menors. Al juny, va destacar especialment l'operació israeliana al camp de refugiats de Nusseirat (8 de juny) que va desembocar en la sortida de Gaza de quatre dels ostatges retinguts per Hamas– un altre centenar de

persones en mans del grup– i en la mort de 274 palestines i palestins. A finals de juny, Israel va forçar el desplaçament d'altres 80.000 persones de l'est de la ciutat de Gaza, després d'emetre noves “ordres d'evacuació”. Segons ICG, el 78% del territori de la Franja estaria sotmès a aquest tipus d'ordres per part d'Israel.

Violència alarmant a Cisjordània

La situació a Cisjordània i Jerusalem Est també va continuar empitjorant. Nacions Unides va advertir sobre “alarmants nivells de violència” i entre el 19 de març i el 10 de juny va documentar la mort d'un centenar de palestins a mans de les forces de seguretat i, en alguns casos, de colons israelians; i també va constatar la mort de sis israelians en fets ocorreguts a Israel i Cisjordània en el mateix període. Balanços indiquen que des de l'octubre i fins a l'abril, almenys 470 palestins havien mort en accions de les forces israelianes o de colons. El Govern israelià també va intensificar les seves polítiques d'expansió d'assentaments i annexió de facto de territori palestí, a través de l'impuls d'una sèrie de mesures que van reflectir la influència del moviment de colons i dels sectors més ultradretans a l'Executiu de Netanyahu. Israel va aprovar mesures per “legalitzar” assentaments declarats il·legals prèviament pels mateixos tribunals israelians –segons la llei internacional tots els assentaments són il·legals–, **va transferir competències a autoritats civils israelianes per al control de la zona C de Cisjordània** –sota control militar israelià, segons els acords d'Oslo– i va anunciar plans per a la construcció de noves colònies. Addicionalment, a finals de juny, les autoritats israelianes van formalitzar l'apropiació il·legal de més de 1.200 hectàrees a la zona de la Vall del Jordà –a la zona est de Cisjordània, a prop de Jericó–, en el major moviment d'aquest tipus des dels acords d'Oslo del 1993. Les autoritats israelianes van emetre un decret declarant l'àrea com a propietat estatal. **Peace Now** va alertar que el moviment havia estat precedit d'altres apropiacions similars al febrer i al març, convertint el 2024 l'any en què Israel s'ha annexionat de facto una major quantitat de territori palestí des dels noranta. L'ONG israeliana i altres veus van advertir que aquestes pràctiques minen encara més les possibilitats d'erigir un Estat palestí.

Perspectives de cessament el foc

Els contactes per explorar un possible cessament el foc van continuar durant l'últim trimestre, tot i que fins al tancament d'aquesta edició no s'havia anunciat un acord al respecte. A principis de maig Hamas va accedir a una proposta avançada per Qatar i Egipte, que després va ser rebutjada per Israel. A finals d'aquell mes el president dels EUA va anunciar una nova proposta de tres etapes, que posteriorment (el 10 de juny) va ser recolzada pel Consell de Seguretat de Nacions Unides a través de la **resolució 2735** (Vegeu la Taula 1). Segons el pla, en una primera fase es posaria en marxa un alto el foc immediat i total que aniria acompanyat de l'alliberament d'un primer grup d'ostatges (dones, ancians i ferits) i l'excarceració de presoners palestins, a més de la retirada de les

forces israelianes de les àrees poblades de Gaza. En una segona fase s'instal·laria un cessament permanent de les hostilitats a canvi de l'alliberament dels ostatges restants i del replegament total de la Franja per part d'Israel. En la tercera fase es procediria a implementar un pla per a la reconstrucció de Gaza i es retornarien els cossos d'ostatges morts que encara estiguessin a la Franja.

Tot i que Joe Biden va descriure el pla com una iniciativa israeliana, Netanyahu i altres autoritats israelianes van qüestionar aquesta versió, van emetre missatges contradictoris i/o es van distanciar dels termes plantejats pel Govern dels EUA. Netanyahu va assegurar estar disposat a un acord parcial per aconseguir l'alliberament d'alguns ostatges, però va deixar clar que el seu Govern només acceptaria una pausa i que la guerra continuaria fins a l'eliminació total de Hamas. Ministres dels partits més extremistes del Govern israelià, com Bezalel Smotrich (Finances) i Itamar Ben-Gvir (Seguretat Nacional) van rebutjar obertament el pla i van amenaçar d'abandonar la coalició governant si es posava en marxa. Cal destacar que les discussions en el Consell de Seguretat sobre la proposta de cessament el foc es van donar en un escenari marcat per l'operació israeliana per alliberar els quatre ostatges (8 de juny) i per la dimissió de Benny Gantz i Gadi Eisenkot de l'Executiu d'Emergència instal·lat per Netanyahu l'octubre passat (9 de juny), fet que va conduir a la dissolució del gabinet de guerra (17 de juny) enmig de crítiques internes al primer ministre per l'ofensiva a Gaza.

En paral·lel a aquests fets, Hamas va suggerir diverses modificacions a la proposta promoguda pels EUA i Washington va admetre que era possible treballar al voltant d'algunes de les demandes del grup palestí. **A principis de juliol va transcendir que Hamas havia fet un nou plantejament, qualificat com un "avanç" pels EUA.** Biden va abordar la proposta amb Netanyahu, mentre que un alt càrrec de Hamas es va reunir amb el líder de Hezbollah per analitzar les negociacions, en un context regional marcat per la intensificació de les tensions en l'últim trimestre (vegeu els casos d'Israel-Hezbollah i l'Iran a la secció d'Orient Mitjà). Així, s'esperaven noves reunions dels equips negociadors a la capital qatari, Doha,

Font: UNRWA/ Fadi Thabet

amb participació de mediadors d'aquest país, Egipte i els EUA. Les informacions apuntaven a un cert consens en un marc d'acord i en la necessitat d'abordar ara els passos per a la implementació. Segons ha transcendit, una de les principals diferències és com gestionar la transició de la primera a la segona fase, que segons el pla s'hauria de negociar en les sis primeres setmanes de cessament el foc. **Hamas ha insistit en garanties sobre un alto el foc de caràcter permanent, però hauria accedit a que no fos una precondition per a la signatura de l'acord** i que pogués negociar-se durant aquesta primera fase.

Finalment, cal destacar que durant el trimestre el Consell de Seguretat de l'ONU va votar un **esborrany de resolució presentat per Algèria sobre la incorporació de l'Estat palestí com a membre de ple dret en l'organització internacional** –on ostenta estatus d'Estat observador des del 2012. No obstant, la iniciativa va ser bloquejada pel veto dels EUA, que va seguir fermament alineat amb els interessos israelians en aquest àmbit. Setmanes més tard, la immensa majoria de l'Assemblea General (143 vots a favor, nou en contra i 25 abstencions) es va mostrar favorable a que Palestina fos membre de ple dret a Nacions Unides i va instar el Consell de Seguretat a reconsiderar la seva decisió. En paral·lel, alguns països europeus –entre ells Espanya, Irlanda i Noruega– van optar per sumar-se al reconeixement diplomàtic a l'Estat palestí, elevant així a 145 el nombre de països que han optat per aquesta mesura, segons dades al juny del 2024.

Taula 1. Votacions sobre Palestina al Consell de Seguretat de l'ONU des d'octubre de 2023 a juny de 2024

DATA	DOCUMENT	PENHOLDER*	VOTACIÓ	A FAVOR	EN CONTRA I VETOS	ABSTENCIONS
16/10/23	S/2023/772	Rússia	5-4-6	Xina, Gabon, Moçambic, Rússia, EUA	França, Regne Unit, EUA	Albània, Brasil, Equador, Ghana, Malta, Suïssa
18/10/23	S/2023/773	Brasil	12-1-2	Albània, Brasil, Xina, Equador, França, Gabon, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Suïssa, EUA	EUA	Rússia, Regne Unit
25/10/23	S/2023/792	EUA	10-3-2	Albània, Equador, França, Gabon, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Suïssa, Regne Unit, EUA	Xina, Rússia, EUA	Brasil, Moçambic
25/10/23	S/2023/795	Rússia	4-2-9	Xina, Gabon, Rússia, EUA	Regne Unit, EUA	Albània, Brasil, Equador, França, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Suïssa
15/11/23	S/RES/2712**	Malta	12-0-3	Albània, Brasil, Xina, Equador, França, Gabon, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Suïssa, EUA		Rússia, Regne Unit, EUA
8/12/23	S/2023/970	EUA	13-1-1	Albània, Brasil, Xina, Equador, França, Gabon, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Rússia, Suïssa, EUA	EUA	Regne Unit
22/12/23	S/RES/2720	EUA	13-0-2	Albània, Brasil, Xina, Equador, França, Gabon, Ghana, Japó, Malta, Moçambic, Suïssa, EUA, Regne Unit		Rússia, EUA
20/02/24	S/2024/173	Algèria	13-1-1	Algèria, Xina, Equador, França, Guyana, Japó, Malta, Moçambic, Rep.Corea, Rússia, Sierra Leone, Eslovènia, Suïssa	EUA	Regne Unit
22/03/24	S/2024/239	EUA	11-3-1	Equador, França, EUA, Japó, Malta, Moçambic, Regne Unit, Rep.Corea, Sierra Leone, Eslovènia, Suïssa	Algèria, Xina, Rússia	Guyana
25/03/24	S/RES/2728	E10 (Algèria, Equador, Guyana, Japó, Malta, Moçambic, Rep.Corea, Sierra Leone, Eslovènia, Suïssa)	14-0-1	Algèria, Xina, Equador, França, Guyana, Japó, Malta, Moçambic, Regne Unit, Rep.Corea, Sierra Leone, Eslovènia, Suïssa		EUA
10/06/24	S/RES/2735	EUA	14-0-1	Algèria, Xina, Equador, França, EUA, Guyana, Japó, Malta, Moçambic, Regne Unit, Rep.Corea, Sierra Leone, Eslovènia, Suïssa		Rússia

* El terme *penholder* ("portaplumes" en la seva traducció literal) fa referència al paper exercit per un dels membres del Consell de Seguretat de l'ONU que assumeix la tasca de liderar la negociació i el redactat d'una resolució sobre un tema en particular.

**En negreta les votacions que desembocaren en l'aprovació de resolucions pel Consell de Seguretat de l'ONU.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Security Council Report, [What's in Blue](#), 10 de juny de 2024.

Font: UNICEF/Harold Joseph

HAITÍ

S'inicia el desplegament de la Missió de Suport a la Seguretat autoritzada per l'ONU per fer front a la crisi de violència al país

A finals de juny **va començar el desplegament de la Missió de Suport a la Seguretat** (MSS, per les seves sigles en anglès), aprovada pel Consell de Seguretat de l'ONU l'octubre de 2023 (Resolució 2699) amb l'objectiu d'ajudar a combatre l'activitat de les bandes armades i restablir la seguretat a Haití. A principis de juliol havien arribat al país uns 400 efectius de Kenya, país que lidera la missió, però s'espera que gradualment assoleixi els **2.500 efectius**, amb la participació ja oficialitzada de vuit països (Bahames, Bangladesh, Barbados, Belice, Benín, Txad, Jamaica i Kenya) i el compromís o interès expressat per altres països com Antiga i Barbuda, Algèria, Canadà, França, Alemanya, Trinitat i Tobago, Turquia, el Regne Unit o Espanya. El cost aproximat de la missió serà d'uns 600 milions de dòlars anuals, però a finals d'abril, el fons fiduciari administrat per l'ONU per a la missió havia rebut només 18 milions de dòlars en contribucions del Canadà, França i els EUA.

El desplegament de la missió es produeix gairebé dos anys després que ho sol·licités formalment el Govern haitià i nou mesos més tard després de la seva aprovació en el si del Consell de Seguretat de l'ONU, però, a més dels

problemes en el finançament de la missió, també hi ha hagut retards logístics (especialment en la construcció de la base militar a Port-au-Prince) i problemes d'ordre jurídic i legal a Kenya respecte del desplegament de soldats a Haití. A més, l'onada de violència que es va iniciar a finals de febrer (coincidint precisament amb un viatge del llavors primer ministre haitià a Kenya per discutir el rol d'aquest país a la MSS), va motivar una crisi política i institucional i va aguditzar la crisi humanitària del país, dificultant i retardant al seu torn el desplegament militar de la missió. D'altra banda, hi ha importants dubtes, reticències i resistències entre determinades formacions polítiques i sectors de la societat haitiana respecte de la necessitat, legitimitat i acompliment d'una

missió militar internacional, la quarta en les darreres tres dècades. El 1994, sota la resolució 940 del Consell de Seguretat de l'ONU, una missió d'uns 25.000 efectius liderada principalment pels EUA amb la participació d'alguns països caribenys va restaurar en el càrrec de president Jean Bertrand Aristide, desposseït en un cop d'estat el 1991 poc després que se celebrassin les primeres eleccions democràtiques després de la dictadura dels Duvalier a mitjans dels anys 80. A principis de 2004,

en el marc d'una forta crisi política i de seguretat que va comportar la sortida forçosa del país d'Aristide (en el que algunes veus van considerar un cop d'Estat), la resolució 1529 del Consell de Seguretat de l'ONU va establir la Força Multinacional Provisional, liderada principalment pels EUA, Canadà, França i Xile. Poc després, la resolució 1542 va establir la MINUSTAH (2004-2017), una missió que va arribar a tenir gairebé 9.000 militars i més de 4.300 policies. A més, en paral·lel a aquestes intervencions per part de la comunitat internacional, Nacions Unides ha tingut una presència estable al país a través de la Missió de Nacions Unides a Haití (UNMIH, 1993-1996), la Missió de les Nacions Unides de Suport a la Justícia a Haití (MINUJUSTH 2017-19), i l'Oficina Integrada de les Nacions Unides a Haití (BINUH, 2019-actualment operativa).

L'increment de la violència i les seves conseqüències humanitàries

Diverses anàlisis sostenen que la principal dificultat a la qual haurà de fer front la MSS és l'elevat nivell de violència a Haití. S'estima que hi ha més de 200 bandes armades que operen al país, i diverses fonts estimen que aquests grups controlen al voltant del 80% de la regió metropolitana de la capital, Port-au-Prince. Encara que la violència associada a les bandes armades que operen al país s'ha incrementat dràsticament en els últims anys, especialment després de l'assassinat de l'expresident Jovenel Moïse el juliol del 2021, des de finals de febrer de 2024 el país viu una onada d'atacs i saquejos sense precedents per part de Viv Ansanm, una aliança entre les dues principals coalicions de grups armats del país (la G-9 i Família i Aliats i el seu fins recentment principal rival Gpèp). Algunes anàlisis consideren que el principal objectiu d'aquest increment de la violència era la dimissió del primer ministre Ariel Henry, però un cop assolida la seva renúncia (a mitjans de març), els atacs a gran escala han continuat durant els mesos d'abril, maig i juny per tal de bloquejar i dificultar el desplegament de la MSS. El principal líder de les bandes que operen al país, l'expolicia Jimmy Chérizier, també conegut com a Barbecue, va titllar d'agressors i invasors els efectius de la MSS. Molts d'aquests atacs van provocar la destrucció de nombroses comissaries i llocs policials a la regió metropolitana de la capital, així com la mort d'una vintena de policies entre gener i mitjans de juny, tal com va denunciar la Xarxa Nacional de Defensa dels Drets Humans. No obstant això, les bandes armades també van bloquejar sistemàticament carreteres i carrers i van dur a terme atacs contra el principal aeroport del país (que va romandre tancat gairebé tres mesos fins a la seva reobertura a partir de finals de maig), el palau presidencial (a principis de juliol), la principal estació energètica i de combustible del país, així com desenes d'escoles, hospitals, farmàcies, botigues, edificis públics i habitatges particulars.

El 2024 Haití era el país amb major nombre de persones obligades a abandonar la seva llar per la violència relacionada amb el crim

violència que viu el país, a finals de juny, un informe de Nacions Unides elaborat per un grup de persones expertes independents, va assenyalar que en els tres primers mesos del 2024 la violència relacionada amb els grups armats que operen a Haití s'havia incrementat dràsticament respecte del mateix període de l'any anterior. Així, en el primer trimestre de l'any, més de 2.500 persones havien mort o resultat ferides (incloent-hi gairebé un centenar de menors), al voltant d'un 50% més que en el mateix període del 2023. L'informe elaborat per les persones expertes –que inclou figures com el Relator Especial sobre els drets de les persones desplaçades internament– va assenyalar que el 2024 hi havia més de 578.000 persones desplaçades forçosament, convertint Haití al país del món amb un major nombre de persones obligades a abandonar la seva llar per l'impacte de la violència relacionada amb el crim. D'aquesta xifra, que dobla la de l'any anterior, 310.000 persones són dones i nenes, i 180.000 són menors. De fet, segons UNICEF, actualment la violència al país provoca el desplaçament forçós d'un menor cada minut. Tan sols entre març i juny, el nombre de persones desplaçades va passar de 360.000 a gairebé 580.000. L'Organització Mundial per a les Migracions (OMI) estima que al voltant d'un 20% d'aquestes persones viuen provisionalment en 114 instal·lacions (com escoles, esglésies i edificis públics) de Port-au-Prince, bona part de les quals en àrees controlades pels grups armats. Segons la IOM, moltes d'aquestes persones desplaçades internes viuen en condicions d'amuntegament i condicions inadequades, sense higiene ni sanejament bàsics, i s'enfronten a una greu escassetat d'aliments, aigua, allotjament i atenció mèdica, inclosa la falta de suport psicològic. Segons UNFPA, en els últims mesos s'ha detectat una alarmant tendència d'increment de pensaments suïcides entre la població desplaçada.

Les precàries condicions en què viuen les persones desplaçades les exposa a explotació, abús i tracta per part de les bandes. En aquest sentit, nombroses anàlisis han assenyalat que els nivells de violència sexual han crescut a un ritme alarmant, i han denunciat que aquesta pràctica és utilitzada per part de les bandes armades com a instrument per terroritzar i controlar la població civil. Segons diverses organitzacions de la societat civil, els menors són un dels col·lectius més afectats per la situació de violència a Haití. Nacions Unides estima que més de 500.000 menors viuen en àrees controlades per aquests grups, cosa que facilita la seva explotació, abús i reclutament. Així, només el 2024 s'haurien registrat més de 400 violacions dels drets humans greus contra menors. En la mateixa línia, segons UNICEF, entre el 30 i el 50% dels membres de les nombroses bandes armades que operen al país són menors, la qual cosa propicia una vulneració flagrant dels seus drets.

Segons Nacions Unides, els enfrontaments continus entre la Policia i les bandes armades, així com els atacs contra població civil d'aquestes últimes, han provocat un estat de

terror permanent en la població i han restringit la llibertat de moviment i l'accés als serveis bàsics. Segons el Govern, des del dramàtic increment de la violència vinculada a les bandes armades que s'ha registrat a Haití des d'abril de 2022, gairebé 1.700 escoles han tancat (algunes d'elles acollint persones desplaçades per la violència) interrompent l'escolarització de més de 500.000 menors. En la mateixa línia, més de la meitat dels centres mèdics de Port-au-Prince i de la regió d'Artibonite estan tancats o no estan en ple funcionament. Fins i tot els centres mèdics que estan operatius no poden garantir l'atenció mèdica perquè els bloquejos de carreteres o de carrers per part de bandes armades impedeixen al personal mèdic arribar al seu lloc de treball. A mitjans del 2024, s'estima que el 90% de la població a Haití viu sota el llindar de la pobresa i que gairebé la meitat de la població pateix fam severa, un 18% de la qual es troba en situació d'emergència. Igualment, tres milions de menors necessiten ajuda humanitària amb caràcter urgent. D'altra banda, l'increment de les accions armades i el control territorial de les bandes també ha provocat un increment sense precedents en el sorgiment de grups civils d'autodefensa que actuen al marge de la llei. A finals de març, Nacions Unides va advertir que 528 persones sospitoses de tenir vincles amb bandes van ser linxades el 2023, i que en els primers mesos de l'any altres 59 havien estat executades extrajudicialment per aquests grups.

A mitjans del 2024, s'estima que el 90% de la població a Haití viu sota el llindar de la pobresa i que gairebé la meitat de la població pateix fam severa

La situació política del país

En el pla polític, a finals d'abril el primer ministre Ariel Henry va renunciar formalment al càrrec, tot i que ja s'hi havia compromès a mitjans de març després de constatar la pèrdua de suports entre la comunitat internacional i entre els partits polítics haitians i en un context de creixent violència i control territorial per part de les bandes armades. Tot i que el Govern havia declarat l'estat d'emergència i decretat tocs de queda nocturns per fer front a l'onada de violència que es va desfermar al país des de finals de febrer, les forces de seguretat no van poder revertir la situació i les bandes armades van prendre el control del principal aeroport d'Haití i van negar l'entrada de Henry al país al

seu retorn de Kenya (país que havia visitat per discutir el desplegament de la MSS), per la qual cosa aquest es va veure obligat a aterrar i romandre a Puerto Rico. L'endemà de la renúncia de Henry, va ser establert el Consell Presidencial de Transició (CPT), creat mitjançant un acord de les principals formacions polítiques haitianes facilitat per la Comunitat del Carib (CARICOM) l'11 de març, i les principals funcions del qual són el nomenament d'un nou primer ministre que conformi un nou govern i la creació de les condicions adequades per a la celebració de noves eleccions –que serien les primeres des del 2016– i també per al desplegament de la MSS. El CPT va especificar els principis clau de la transició, emfatitzant la seguretat, la reforma constitucional i les eleccions, amb un període de transició de 22 mesos que conduiria a la presa de possessió d'una nova presidència el febrer del 2026. A finals d'abril, quatre dels set membres del CPT havien proposat l'exministre Fritz Bélizaire com a primer ministre interí, però aquesta opció va ser rebutjada per la resta de membres del consell, provocant la primera crisi de la incipient institució encarregada de pilotar la transició política al país. Davant la possibilitat que els esmentats quatre membres del consell poguessin conformar un bloc estable i controlar les decisions del consell, a principis de maig el CPT va acordar que la presidència del consell seria rotatòria (cada cinc mesos) i que les votacions per als nomenaments i decisions rellevants haurien de comptar amb una majoria de cinc vots.

En aquest sentit, a finals de maig va ser nomenat com a primer ministre interí Gary Conille, ex primer ministre entre el 2010 i el 2011 i funcionari de l'ONU que recentment havia exercit com a director regional d'UNICEF per a Amèrica Llatina i el Carib. A mitjans de juny, Conille i el CPT van presentar un nou gabinet de govern, que reemplaça tots els membres de l'executiu anterior, inclou funcionaris d'organismes internacionals i en el qual el mateix Conille és ministre de l'Interior. El nou Govern va anunciar el nomenament de Normil Rameau –que ja havia exercit el càrrec entre el 2019 i el 2020– com a director de la Policia en substitució de Frantz Elbé, que havia rebut crítiques per la seva resposta a les accions de les bandes armades.

Font: FDFA/POOL/Sebastien Crettaz

RÚSSIA – UCRAÏNA

Resultats ambivalents de la cimera suïssa sobre la pau a Ucraïna

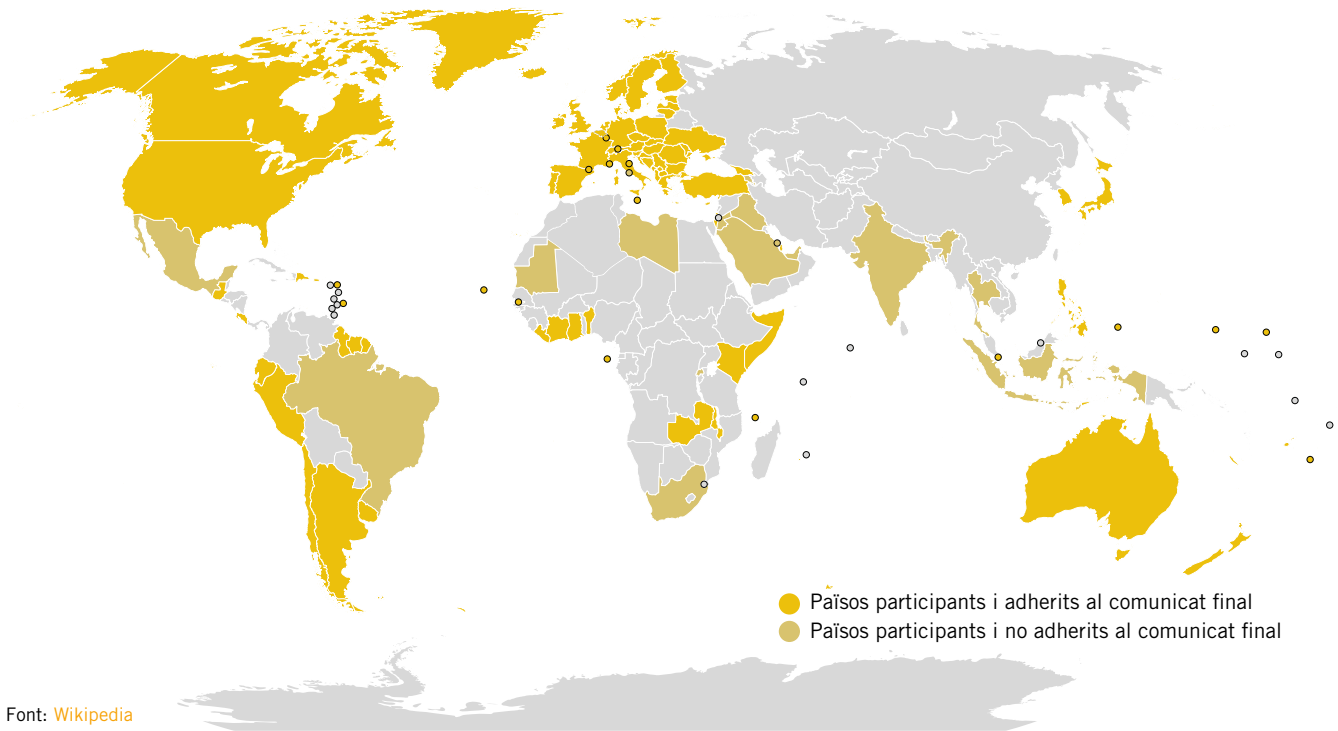
L'anomenada Cimera sobre la Pau a Ucraïna, co-organitzada per Suïssa i Ucraïna el 15-16 d'agost a Bürgenstock, amb participació de 92 països i vuit organitzacions internacionals, va finalitzar amb resultats ambivalents, èxits parcials i dificultats. La cimera, segons Suïssa, tenia per objectiu general "inspirar un futur procés de pau" i, més concretament, facilitar un espai per al diàleg sobre vies per a la pau a Ucraïna, així com "definir conjuntament un full de ruta sobre com involucrar les dues parts en un futur procés de pau". Alhora, la conferència va pivotar sobre l'anomenada Fórmula de Pau d'Ucraïna i la visió de Kíev sobre els termes per a una solució al conflicte. 84 països i organismes van signar el comunicat final (90 a finals de juny, després de tres retirades de suport i nou recolzaments nous), sense adhesió de països com l'Aràbia Saudita, EAU, Qatar, Sud-àfrica, Colòmbia, Mèxic o Brasil, entre d'altres, i l'absència de la Xina i Rússia en la cimera. El text assenyala els principis d'integritat territorial i sobirania dels Estats en el marc de la Carta de Nacions Unides com a base per assolir una "pau global, justa i duradora per a Ucraïna". Així mateix, insta a mesures en l'àmbit de protecció d'instal·lacions nuclears, seguretat alimentària i presoners de guerra.

Èxits limitats de la cimera

Entre els resultats parcialment reeixits, la cimera va permetre situar en el focus polític i mediàtic l'àmbit del diàleg i les negociacions, una dimensió a la qual es va fer escassa atenció des de la ruptura de les negociacions entre Rússia i Ucraïna l'abril del 2022. Des d'aleshores, els esforços internacionals han estat majorment centrats en la dimensió militar, en contrast amb limitats esforços de suport a la **recerca de sortides negociades**. En tant que qualsevol via de finalització negociada als conflictes armats tendeix a ser complexa i requereix de llarga preparació i generació de bases per a això, la conferència a l'alt nivell diplomàtic va encertar en resituar l'àmbit del diàleg com a focus requerit d'atenció i d'esforços. En aquest sentit, destaca l'àmplia participació estatal, amb 92 països (55 representats per caps d'Estat/Govern, 32 a nivell ministerial i cinc amb enviats), amb presència de delegacions de l'anomenat nord i sud global, fins i tot amb les marcades absències ja esmentades. Algunes anàlisis van assenyalar el potencial de la cimera d'aplanar i contribuir a preparar el camí cap a una eventual futura via de sortida negociada

La cimera a Suïssa va permetre situar en el focus polític i mediàtic l'àmbit del diàleg i les negociacions

Mapa 1. Països participants en la cimera sobre Ucraïna a Suïssa

Font: Wikipedia

Un altre element clau de la cimera, i que Suïssa va destacar com a exitós, és que per primera vegada al més alt nivell polític –i en un fòrum amb delegacions de 92 països– es va discutir sobre com i quan involucrar Rússia en el procés. La mateixa Suïssa havia explicat la seva posició prèvia a la cimera que assolir una solució de pau duradora requereix de la participació d’Ucraïna i Rússia. En conferències anteriors –convocades a nivell d’assessors de seguretat i càrrecs mitjans de ministeris d’entre 15 i 65 països, a Dinamarca, Aràbia Saudita i Malta– ja havien emergit veus del sud global que cridaven a la necessitat d’involucrar Rússia. A Suïssa es va fer el pas d’incorporar aquesta discussió com un dels objectius oficials de la cimera. El comunicat recull també aquesta necessitat d’involucrar totes les parts per avançar cap a la pau, si bé en el marc dels termes de solució marcats per Ucraïna (integritat territorial, sobirania nacional), rebutjats frontalment per Rússia. Amb això, està per veure com es construiran les bases per al diàleg entre Rússia i Ucraïna.

L’absència de Rússia a la cimera havia estat assenyalada com una limitació de partida. Suïssa havia descartat convidar formalment Rússia al·legant que Moscou havia ja mostrat el seu rebuig a la conferència. **Algunes anàlisis** van plantejar que la seva absència no invalidava la cimera, i que si bé Rússia haurà de ser part en una solució negociada, **per ara resultava inviable el diàleg directe** entre Rússia i Ucraïna, o que la posició actual russa d’intransigència **hauria fet improductiu** el discutir les perspectives de pau amb Rússia en la cimera. En contrast, segons Turquia –país participant en la cimera i facilitador en l’intent fallit de negociacions del 2022 i en àmbits com l’exportació de cereals–, la cimera hauria estat **més orientada a resultats** amb la participació de

Taula 2. Punts principals del “Comunicat conjunt sobre un marc de pau” (Suïssa, 16 de juny de 2024)

Compromís amb la sobirania, independència i integritat territorial d’Ucraïna, a les seves fronteres reconegudes internacionalment, i amb la resolució pacífica de les disputes
Seguretat de les instal·lacions nuclears; exigència de control ple per Ucraïna de les instal·lacions nuclears, incloent Zaporíia; abstenció d’ amenaça o ús d’ armes nuclears
Exigència de seguretat per a les rutes marítimes comercials i el subministrament de productes agrícoles a tercers països.
Alliberament per intercanvi de tots els presoners de guerra i retorn de tots els menors i civils d’Ucraïna deportats, desplaçats i detinguts il·legalment
Compromís d’adopció de passos concrets en aquestes àrees amb la participació de totes les parts

Font: Elaboració pròpia, sobre la base del comunicat final de la Cimera sobre la Pau a Ucraïna

Rússia. En tot cas, l’absència de Rússia –i l’oposició de Moscou al marc de solució defensat per Kíev i recollit en el comunicat– va portar diversos països a no signar el text final, posant-se de manifest les limitacions de la cimera i les dificultats vinculades les divisions geoestratègiques projectades en el conflicte i els desacords sobre les visions per a una solució.

D’altra banda, la cimera va abordar de manera específica tres dels 10 punts de l’anomenada **Fórmula de Pau d’Ucraïna** del 2022: seguretat nuclear, seguretat alimentària i alliberament de presoners de guerra, persones detingudes i menors deportats. Són tres temes escollits per generar menys controvèrsia entre l’heterogeneïtat de països assistents. De fet, han estat àmbits on en el passat s’han aconseguit avenços pràctics o mantinguts (ex. extint acord del gra, intercanvis de presos/es, diàleg indirecte de

les parts amb l'OIEA), i en els quals també s'han involucrat en el passat països no signants (ex. Aràbia Saudita i EAU involucrades en intercanvis de presoners) o que els han donat suport per altres vies (ex. proposta de pau de la delegació africana de 2023, proposta xino-brasilera de maig de 2024). En el marc de la cimera, aquests tres temes es van abordar en grups de treball, que seguiran després de la cimera, també a nivell tècnic.

Limitacions i obstacles

En el context de la cimera es va posar de manifest les limitacions i obstacles. D'una banda, en paral·lel a la conferència d'alt nivell a Suïssa, la realitat pràctica a Ucraïna era de continuació del conflicte armat d'alta intensitat, amb una nova **ofensiva russa** des del maig i amb llum verda dels EUA, Alemanya i l'OTAN a Ucraïna per atacar amb armament occidental en territori de Rússia (amb l'argument de "la defensa de Jàrkov"), entre altres desenvolupaments recents i, en conjunt, sense perspectives de finalització del conflicte a curt termini. Continuaven, al seu torn, els greus impactes en seguretat humana, incloent-hi 14,6 milions de persones en situació de necessitat d'assistència humanitària, segons OCHA.

Així mateix, Rússia i Ucraïna van seguir mantenint posicions antagòniques respecte a una possible solució pel que fa a les qüestions de territori i sobirania. En aquest sentit, previ a la cimera el president rus, Vladimir Putin, **va exposar les seves condicions** per a un alto el foc i per a l'inici de negociacions que, segons Rússia, haurien de conduir a la fi definitiva del conflicte i no un congelament del mateix.

Les seves condicions incloïen compromís i inici de retirada completa de les forces ucraïneses de tot el territori de les quatre regions annexionades per Rússia –tot i que no estan totalment sota el seu control militar– i abandonament dels plans d'Ucraïna d'adhesió a l'OTAN. La posició russa exigeix també el reconeixement d'aquestes quatre regions i de Crimea com a part de la Federació de Rússia, a ratificar-se en un futur en forma d'acords internacionals, així com l'anul·lació de les sancions internacionals. Es tracta d'una posició rebutjada frontalment per Ucraïna, que defensa tant la integritat territorial del país en base a les fronteres de la seva independència el 1991, com la sobirania per optar a la seva entrada a l'OTAN. En les **negociacions políticomilitars** amb facilitació de Turquia entre l'inici de la invasió i abril de 2022, Rússia i Ucraïna havien assolit cert grau d'aproximació entorn d'un possible esquema d'acord de neutralitat permanent respecte a l'OTAN, garanties de seguretat i postergació de la qüestió de Crimea, a ser resolta per vies diplomàtiques en 15 anys. Des de l'annexió de Rússia per la via militar el setembre del 2022 de les quatre regions ucraïneses, la posició de Moscou va passar a ser més explícitament en l'àmbit territorial. Per la seva banda, Ucraïna es va

Rússia i Ucraïna van seguir mantenint posicions antagòniques respecte a una possible solució pel que fa a les qüestions de territori i sobirania

Font: Kseniia Nevenchenko/UNDP Ukraine

allunyar de l'anomenat Comunicat d'Istanbul i va deixar fixada la seva posició en la seva anomenada Fórmula de Pau de novembre de 2022, que ha anat promovent internacionalment. En gran part aquest pla ha orientat la cimera de Suïssa, tot i que el comunicat d'aquesta assenyalava recolzar-se també en altres propostes de pau en línia amb el dret internacional i la Carta de Nacions Unides.

D'altra banda, en la cimera es van evidenciar també les divisions i aproximacions heterogènies al conflicte entre els països euroatlàntics i països BRICS i del sud global. La Xina no va participar en la cimera (havia participat en la de l'Aràbia Saudita l'agost del 2023, però no en les de Dinamarca i Malta). El Brasil va participar només en qualitat d'observador i no va signar el comunicat. Països com l'Aràbia Saudita, EAU, Qatar, Índia, Sud-àfrica, Indonèsia, Tailàndia, Colòmbia, Mèxic, entre d'altres, van participar en la cimera, però **no van signar el comunicat final**, per l'absència de Rússia, el context global de divisions geoestratègiques i posicions estatals específiques. D'altra banda, Ucraïna havia denunciat prèviament **pressions de Rússia** a països per no participar en la cimera.

D'altra banda, una altra limitació va ser la relativa a la manca de participació d'actors de la societat civil en la cimera. Al costat dels Estats, hi van participar organismes intergovernamentals i dos religiosos. La cimera va ser concebuda com un espai al més alt nivell polític. En tot cas, la mateixa Suïssa va assenyalar que s'ha d'involucrar actors del sector privat i societat civil conforme el procés de pau avanci. La participació en diferents fases i nivells d'actors de la societat civil afectada pel conflicte, incloent-hi organitzacions de dones, podria contribuir a l'apropiació d'escenaris futurs negociats, així com enfortir la dimensió de seguretat humana i de gènere en les discussions. Al seu torn, actors de la societat civil internacional involucrats en suport al diàleg inclusiu poden aportar **perspectives addicionals** sobre finestres d'oportunitat i reptes, com han recollit en diversos documents.

Altres propostes de pau i següents passos

Previ a la cimera, al maig **la Xina i el Brasil van anunciar una proposta conjunta** per impulsar les negociacions de pau entre Ucraïna i Rússia, en la qual van cridar les parts a desescalar el conflicte, a no expandir el camp de batalla i a abstenir-se de provocacions. La proposta assenyalava el diàleg i la negociació com a úniques vies de solució a la crisi, instava totes les parts a crear les condicions per a la represa del diàleg directe i mostra suport a la celebració d'una conferència internacional de pau en el moment oportú, que sigui reconeguda per ambdues parts i en la qual totes les parts participin en igualtat i amb "discussió justa de tots els plans de pau". El president ucraïnès, Volodimir Zelenski, **va criticar obertament la Xina** i el Brasil, en contrast amb missatges anteriors cap a la Xina més moderats.

En el document de **posició de la Xina** de febrer de 2023 per a la resolució del conflicte hi havia algunes referències a principis que, tot i que interpretades en algunes anàlisis com vagues, abordaven preocupacions tant d'Ucraïna com de Rússia. En la nova proposta del Brasil i la Xina del 2024 no hi ha referències a principis que puguin inspirar l'abordatge dels nusos principals del conflicte (territori, sobirania), a excepció de la referència a què tots els plans de pau han de ser igualment discutits (punt 1) i que s'ha d'evitar la divisió del món en grups

Previ a la cimera a Suïssa, Brasil i la Xina van presentar una proposta conjunta que crida les parts a desescalar el conflicte

polítics o econòmics aïllats (punt 6). Algunes anàlisis han assenyalat que la Xina manté **silenci sobre la qüestió de la integritat territorial** d'Ucraïna. La nova proposta de la Xina i el Brasil podria suposar un major acostament de la posició de la Xina i el Brasil a Rússia, un intent de contrarestar la cimera de Suïssa o, en una altra direcció, una empenta al diàleg sense precondicions de cap de les parts, o fins i tot una combinació de tots ells.

Les limitacions de la cimera de Suïssa i d'altres iniciatives i propostes fins ara posen de manifest les enormes dificultats per a la recerca d'una via de resolució negociada a la situació d'invasió i guerra interestatal a Ucraïna. No obstant això, tenen l'encert de posar sobre el focus la necessitat d'esforços de diàleg. Està per veure quins passos i quins formats complementaris o en competició entre ells, públics i no públics, es prendran en pròxims mesos en la dimensió del diàleg. Ucraïna treballa ja en la preparació d'una segona pròxima cimera, els termes de la qual –i involucrament en relació a Rússia– estan per definir-se. Pel moment, i ateses les dificultats i obstacles i el predomini del focus militarista, es requereix de molts més esforços per promoure vies de sortida negociada que posin fi a la invasió i la guerra i que es comprometin a llarg termini amb l'abordatge de les conseqüències de la guerra en àmbits com seguretat humana, de gènere i mediambiental i justícia transicional.

ÀFRICA

ÀFRICA SUBSAHARIANA: La regió torna a ser la més afectada pel desplaçament forçat intern al món el 2023

ÀFRICA OCCIDENTAL: La ruta migratòria cap a l'Estat espanyol via les illes Canàries es converteix en la més mortífera del món el 2024

ETIÒPIA – SOMÀLIA: S'inicien contactes entre tots dos països amb la facilitació de Turquia i Qatar per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

KENYA: Almenys 30 persones moren en protestes antigovernamentals sense precedents contra els increments d'impostos

LÍBIA: Renúncia de l'enviat especial de l'ONU evidència riscos de cronificació del bloqueig polític

MALI: La Junta Militar anuncia la suspensió de les eleccions i de totes les activitats polítiques al país

NAMÍBIA I SIERRA LEONE: Avanços en els drets de la infància i la comunitat LGTBIQ+

SAHEL OCCIDENTAL: Prossegueix la reconfiguració de les aliances de seguretat i defensa a la regió

SUDAN: Més de la meitat de la població pateix inseguretat alimentària aguda per la guerra, el pitjor nivell mai registrat al país

SUDAN DEL SUD: Persisteixen les crítiques a l'Executiu per l'incompliment de les condicions que garanteixin unes eleccions presidencials justes i democràtiques

TXAD: Mahamat Déby guanya les eleccions presidencials enmig d'un clima de frau i de repressió contra a l'oposició posant fi a la transició

ÀFRICA SUBSAHARIANA

La regió torna a ser la més afectada pel desplaçament forçat intern al món el 2023

Al continent africà s'observa un creixement en el nombre de desplaçaments forçats interns respecte a l'any anterior. Segons dades de l'IDMC, el 2023 Àfrica subsahariana va tornar a ser la regió més afectada pel desplaçament intern al món, registrant un total de 34,8 milions de persones, que representa el 46% del total mundial. Si s'analitza la tendència a llarg termini, el nombre total de persones desplaçades internes a la regió gairebé s'ha triplicat des del 2013. Només durant l'any 2023 es van registrar 19,5 milions de nous desplaçaments interns, enfront dels 16,5 milions reportats el 2022, representant el 42% del total general. La guerra iniciada l'abril del 2023 al Sudan va provocar una de les majors crisis humanitàries i de desplaçament del món, amb més de 6 milions de persones que es van convertir en noves desplaçades dins del país i altres 1,2 milions refugiades en països veïns. D'aquesta manera, Sudan s'ha convertit en el país africà amb major nombre de desplaçament intern provocat per la violència (9 milions de persones), seguit de RDC (6,7 milions), Somàlia (3,8), Nigèria (3,3) i Etiòpia (2,8).

L'informe de l'Agència de l'ONU per als Refugiats (ACNUR) *Tendències globals: desplaçament forçat el 2023*, va comptabilitzar en total 117,3 milions de persones desplaçades forçosament al món el 2023 "com a resultat de persecució, conflictes, violència, violacions de drets humans o esdeveniments que pertorbin greument l'ordre públic". D'aquestes persones 43,4 milions són refugiades i 68,3 milions desplaçades internes. Aquestes dades signifiquen que el 2023 es va produir un augment del

8% de persones desplaçades (8,8 milions) en comparació amb el 2022 i que es consolida la tendència d'augment interanuals observada durant els últims 12 anys. Una de cada 69 persones, o l'1,5% de la població mundial, es troba actualment desplaçada forçosament, gairebé el doble que fa una dècada.

ÀFRICA OCCIDENTAL

La ruta migratòria cap a l'Estat espanyol via les illes Canàries es converteix en la més mortífera del món el 2024

La violència, la repressió, els impactes del canvi climàtic o la manca d'oportunitats continuen forçant la població a desplaçar-se o migrar a la recerca de seguretat i oportunitats de vida. En els primers cinc mesos de 2024, segons l'informe de l'ONG *Caminant Fronteres*, més de 5.000 persones han perdut la vida intentant arribar a l'Estat espanyol per mar, el 95% d'elles en encreuaments de l'Oceà Atlàntic des de l'Àfrica occidental i nord-occidental fins a les Illes Canàries, convertint aquesta ruta com la més mortífera del món. L'ONG denuncia que aquestes xifres representen un augment de les víctimes mortals de gairebé un 700% en els cinc primers mesos del 2024 respecte al mateix període del 2023. Durant aquest període, almenys 47 pateres van desaparèixer i una mitjana de 33 persones van morir cada dia. L'informe també assenyala que les arribades a Canàries porten anys augmentant, però s'observa un canvi en l'origen. 7.270 persones van arribar a Canàries el gener del 2024, la qual cosa representa un augment del 1.184% en comparació amb les arribades a l'arxipèlag el mateix mes del 2023. Del total d'arribades el gener del 2024, un 83% van sortir de Mauritània,

cosa que representa un canvi important respecte a anys anteriors, quan la majoria procedia del Senegal.

ETIÒPIA – SOMÀLIA

S'inicien contactes entre tots dos països amb la facilitació de Turquia i Qatar per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

Etiòpia i Somàlia van iniciar contactes l'1 de juliol amb la facilitació de Turquia per reconduir la greu crisi diplomàtica entre tots dos països desencadenada per la firma d'un memoràndum d'entesa entre Etiòpia i Somalilàndia l'1 de gener de 2024 que també va provocar una greu crisi entre Etiòpia, Somalilàndia i Somàlia. Aquest acord donaria a Etiòpia, que no té accés al mar, l'oportunitat d'obtenir una base naval permanent i servei marítim comercial al golf d'Adén a través d'un acord d'arrendament per una extensió de 20 quilòmetres de costa durant un període de cinquanta anys, segons van detallar els governs etiòp i somalilandès. A canvi, segons el president de Somalilàndia, Muse Bihi Abdi, Etiòpia reconeixeria internacionalment la seva regió com un país independent.

Aquestes negociacions són l'últim intent de reparar les relacions diplomàtiques, agreujades des del memoràndum de gener. El ministre d'Exteriors turc, Hakan Fidan, va rebre el seu homòleg etiòp, Taye Atske Selassie, i al seu homòleg somalí, Ahmed Moallim Fiqi, a Ankara. El Ministeri d'Exteriors de Turquia va assenyalar que tots tres havien signat una declaració conjunta després de converses franceses, cordials i amb visió de futur sobre les seves diferències. En aquestes converses van acordar celebrar una altra ronda de contactes a Ankara el 2 de setembre, segons el comunicat. Un portaveu de l'autoproclamada República de Somalilàndia, que no està reconeguda internacionalment, però compta amb Constitució (2001), moneda i govern propis, a més de més estabilitat política que Somàlia des que va declarar la seva independència el 1991, va dir que Somalilàndia no estava involucrada en les converses.

No obstant, malgrat els intents turcs de mediar entre Mogadiscio i Addis Abeba i que també l'emir qatarià Tamim bin Hamad Al-Thani parlés el 12 de juny amb el president somalí Mohamud i el primer ministre etiòp Abiy Ahmed en trucades separades, es van aconseguir pocs avenços cap a l'acostament. Va créixer la preocupació sobre l'impacte de les tensions en la seguretat quan funcionaris del Govern somalí van afirmar a finals de maig i principis de juny que les forces etiòps no formarien part del complex de seguretat posterior a la Missió de Transició de la Unió Africana a Somàlia (ATMIS) llevat que Addis Abeba es retractés de l'acord amb Somalilàndia. L'ambaixador del Govern somalí davant l'ONU va acusar el 24 de juny les tropes etiòps d'"incursió" transfronterera a la regió d'Hiraan.

KENYA

Almenys 30 persones moren en protestes antigovernamentals sense precedents contra els increments d'impostos

El país s'ha vist immers en una escalada dels disturbis que van causar la mort d'almenys 30 persones i centenars de ferits com a conseqüència de repressió per part dels cossos de seguretat davant les mobilitzacions massives contra els augments d'impostos proposats pel Govern, que ha acabat retirant la proposta de llei. El 18 de juny es van desencadenar mobilitzacions i protestes espontànies a Nairobi, impulsades en gran mesura per joves de classe mitjana que s'organitzaven a les xarxes socials, segons l'ICG, contra el controvertit projecte de llei de finances, el Finance Bill 2024, enormement impopular, que contenia nous impostos que molts temen que augmentaran el ja elevat cost de la vida i provocaran pèrdues d'ocupació. La policia va arrestar desenes de persones i va utilitzar gasos lacrimògens i canons d'aigua, ferint diversos manifestants. El comitè de finances parlamentari va anunciar aquell mateix dia que eliminaria certes clàusules, tot i que es van mantenir molts impostos controvertits, inclosos els relatius als tractaments contra el càncer i els productes sanitaris femenins. Quan les protestes del 20 de juny es van reprendre i es van estendre a pobles i ciutats de tot el país, els enfrontaments amb les forces de seguretat van deixar almenys 200 ferits. A Nairobi, la policia presumptament va matar a trets un manifestant, mentre que un altre va morir en ser copejat per un pot de gas lacrimogen.

El 25 de juny es va produir una escalada de la situació quan els manifestants van anar al Parlament després que els legisladors aprovessin el projecte de llei, incendiant parts de l'edifici. Les manifestacions, en la seva majoria pacífiques, es van tornar violentes el 25 de juny quan els legisladors van aprovar augments d'impostos profundament impopulars, després de la pressió del Fons Monetari Internacional (FMI). Després de l'anunci de la votació, una multitud va anar al complex del Parlament i es va produir un incendi en enfrontaments sense precedents en la història del país des de la seva independència de la Gran Bretanya el 1963. Fonts d'una associació de personal mèdic van afirmar que almenys 23 persones van morir quan la policia suposadament va disparar municions real per dispersar els manifestants, xifra que Human Rights Watch va elevar a almenys 30 víctimes mortals. El president William Ruto va dir l'endemà que no signaria el projecte de llei i que entaularia un diàleg amb els joves, tot i que va assenyalar que el país haurà d'endeutar-se més per mantenir el govern en funcionament després del rebuig del projecte de llei de finances. Les protestes van persistir el 27 de juny, tot i que en menor escala, i alguns membres de les forces de defensa es van desplegar a Nairobi per garantir la calma.

Ruto va estimar que abandonar el projecte de llei havia fet retrocedir el país dos anys, mentre explicava la dificultat

de no poder recaptar impostos addicionals mentre s'enfrontava una enorme càrrega de deute. Va dir que això significava que Kenya hauria de demanar un bilió de xelins (7.600 milions de dòlars; 6.100 milions de lliures) només "per poder dirigir el nostre govern". Es tracta d'un augment del 67% respecte al previst. Però també va afirmar que estava considerant retallades en la despesa en tot el govern, fins i tot en la seva pròpia oficina, així com reduir les assignacions al poder judicial i als governs dels comtats. No obstant, molts manifestants es van oposar als augments d'impostos dient que els diners extra es malbarataran. Se suposava que els impostos addicionals recaptarien uns 350.000 milions de xelins kenians, mentre que s'anaven a demanar uns 600.000 milions.

Segons el president, les mesures fiscals proposades formaven part dels esforços per reduir la càrrega del deute de més de 80.000 milions de dòlars (63.000 milions de lliures esterlines). Al voltant del 60% dels ingressos recaptats de Kenya es destinen al servei del deute. A més, el rebuig de la llei afectarà, segons el Govern, l'ocupació de 46.000 professors de secundària bàsica que han tingut contractes temporals, així com a la prestació d'assistència sanitària. Va dir que el govern no podria donar suport als productors de llet, canya de sucre i cafè, ni tan sols pagant els deutes de les seves fàbriques i societats cooperatives com s'havia planejat. Tanmateix, va afirmar que estava considerant les qüestions plantejades pels qui s'oposaven al projecte de llei de finances, com retallar la despesa de la seva oficina i eliminar els pressupostos de la primera dama i de l'esposa del vicepresident.

Cal destacar, en paral·lel, l'inici de l'establiment de la missió policial multinacional dirigida per Nairobi a Haití, després de mesos de retards (vegeu l'anàlisi sobre Haití dins d'aquest informe). Enmig de l'oposició interna que qüestiona la legalitat del desplegament de 1.000 policies kenians per liderar la missió recolzada per l'ONU a Haití, el cap de la policia keniana es va reunir el 18 de juny amb el seu homòleg haitià per assegurar-li el seu suport, mentre que aquell mateix dia els EUA va autoritzar més de 100 milions de dòlars per donar suport a la missió. Un primer grup de diversos centenars d'oficials kenians va arribar a Haití el 25 de juny.

LÍBIA

La renúncia de l'enviat especial de l'ONU evidencia riscos de cronificació del bloqueig polític

La dimissió de l'enviat especial de l'ONU per a Líbia a mitjans d'abril va deixar en evidència el persistent impàs polític al país nord-africà i els riscos del bloqueig en les negociacions. En el seu missatge de renúncia, després de 18 mesos en el càrrec, el diplomàtic senegalès Abdoulaye Bathily va denunciar obertament la **falta de voluntat política i bona fe dels dirigents libis** i va alertar sobre les seves maniobres i tàctiques dilatòries per mantenir un *estatus quo* a compte dels interessos de la població líbia. L'enviat especial va advertir que en les actuals

circumstàncies no existien les condicions perquè Nacions Unides pogués operar amb èxit per facilitar una sortida negociada al conflicte al país. En un context de profunda fractura política i institucional –que, entre altres coses, es materialitza en la coexistència de dos governs rivals, un reconegut per l'ONU amb seu a Trípoli i un altre a Tobruk (est)– l'últim any s'havia intentat avançar en acords per permetre la celebració de les postergades eleccions presidencials i legislatives, que haurien d'haver tingut lloc el desembre del 2021 i que han estat ajornades *sine die*. L'accidentat treball entorn de la modificació de les lleis electorals realitzat pel comitè conjunt 6+6 –que incloïa representants de les instàncies legislatives alineades a tots dos governs– va quedar bloquejat a finals del 2023. Llavors, Bathily va intentar promoure un nou format de diàleg entre actors institucionals clau d'ambdós bàndols, a excepció del govern de Tobruk (no reconegut per l'ONU), però la iniciativa no va prosperar. Paral·lelament, es van celebrar reunions al març a Egipte, sota els auspicis de la Lliga Àrab, entre alguns representants institucionals libis després de les quals es va anunciar un suposat acord sobre la necessitat d'establir un govern unificat per organitzar les eleccions. No obstant això, amb posterioritat no es va informar de cap mesura per concretar aquest propòsit. Així mateix, l'organització d'una conferència de reconciliació nacional anunciada per al 28 d'abril –que estava sent impulsada per la UA, dins del marc negociador liderat per l'ONU– també va ser postergada sense informacions sobre una nova possible data.

Si bé en termes generals la situació de seguretat a Líbia s'ha mantingut relativament estable des de l'entrada en vigor de l'acord d'alto el foc del 2020 –tret d'enfrontaments esporàdics–, anàlisis adverteixen sobre la fragilitat del context i sobre altres dinàmiques i riscos associats a la persistència de la divisió i el bloqueig polític. Entre altres elements, s'alerta sobre l'estesa i creixent corrupció que està afectant l'elit dirigent, l'enorme poder i influència dels grups armats que operen al país i la incapacitat de les institucions de respondre a les necessitats de la població –com van il·lustrar dramàticament les inundacions a Derna el setembre del 2023. Algunes anàlisis han subratllat que **la proliferació d'organismes i institucions de tots dos bàndols reforcen una sort d'esquizofrènia institucional**. A això se suma la persistència d'altres violències i vulneracions als drets humans, com la que ve patint la població migrant i refugiada, i les reiterades denúncies sobre la violència sexual al país.

En el seu últim informe sobre la violència sexual en els conflictes armats, el secretari general de l'ONU advertia sobre els majors riscos de patir violència sexual que pateixen les dones i nenes migrants, especialment les recluses en centres de detenció, i com moltes d'elles són sotmeses a abusos sexuals a canvi d'aliments. Traficants de persones, contrabandistes i actors armats, incloent-hi agents de l'Estat, s'han vist implicats en actes de violència sexual contra persones migrants, refugiades i sol·licitants d'asil. L'informe també subratlla que la proliferació d'armes il·lícites, les divisions entre actors polítics i els problemes de governança han creat un clima d'impunitat al voltant

de la violència sexual relacionada amb el conflicte i que aquesta també ha estat utilitzada per agents estatals i no estatals com una tàctica per silenciar periodistes, persones privades de llibertat i dones actives en la vida pública amb la intenció d'impedir la seva participació política. La violència sexual també ha afectat persones LGTBIQ+, en especial en centres de detenció. A aquest panorama de reptes s'hi suma el gran nombre d'actors internacionals que estan projectant i prioritant els seus interessos en l'escenari libi –incloent-hi des d'Europa pel que fa a la gestió del fenomen migratori–, dinàmica que també dificulta l'aposta per una solució política per a la crisi al país.

Davant d'aquest escenari, anàlisi suggereixen que la persona que assumeixi el càrrec de l'ONU s'hauria d'**implicar de manera més activa i enèrgica en la mediació i transcendir una aproximació fins ara massa centrada en les elits** per incorporar altres actors de la societat líbia. La nominació no es preveu fàcil, tenint en compte que el nomenament de Bathily (el setembre del 2022) va tardar gairebé un any, després de l'abrupta renúncia del seu predecessor el novembre del 2021, l'eslovac Jan Kubis (sense que es coneguin fins ara les raons precises de la seva dimissió). Les **tensions geopolítiques globals poden alentir la designació i afectar la marxa del dossier libi** en general. D'una banda, Rússia culpa la intervenció de l'OTAN el 2011 de l'actual inestabilitat a Líbia i assenyala contínuament països occidentals de buscar aprofitar-se de les reserves d'hidrocarburs del país. De l'altra, els EUA i altres països occidentals han expressat la seva preocupació pels indicis d'una creixent presència russa a Líbia, que s'hauria incrementat de manera rellevant en els últims mesos. Al maig, **diversos mitjans van informar del desplegament d'almenys 1.800 efectius russos a Líbia** en poques setmanes, alguns dels quals haurien sigut transferits a Níger. La presència de militars russos –incloent-hi forces especials i tropes regulars, alguns procedents d'Ucraïna– se suma a la de membres del Grup Wagner i s'hauria intensificat després dels contactes entre Moscou i el líder militar de l'est, Khalifa Haftar. Des de principis d'any han detectat presència militar i d'equipament rus en almenys 10 localitats de l'est de Líbia.

MALI

La Junta Militar anuncia la suspensió de les eleccions i de totes les activitats polítiques al país

Enmig del deteriorament de la situació de seguretat al país i del reinici de la guerra al nord, el 10 d'abril, la Junta Militar de Mali va anunciar una sèrie de decisions que van posar de manifest el creixent gir autoritari de l'Executiu, generant un augment de les tensions al país. D'una banda, la Junta va anunciar que les eleccions presidencials s'ajornarien fins que el país recuperés l'estabilitat política. De l'altra, **va emetre un decret suspent totes les activitats polítiques dels partits i de**

les associacions amb orientació política fins a nou avís, suposadament per raons de seguretat i manteniment de l'ordre públic. Aquest anunci es va interpretar com un moviment de la Junta a causa de la creixent pressió de desenes de partits polítics que havien exigint un ràpid retorn al govern democràtic a Mali. El decret també ordena a tots els mitjans de comunicació locals que deixin de retransmetre les activitats dels partits i associacions polítiques. En resposta, nombrosos partits i grups de la societat civil van presentar una apel·lació davant la Cort Suprema i van anunciar el seu boicot a participar en el diàleg nacional convocat.

En aquest creixent clima de tensió i repressió contra l'oposició es va celebrar la primera fase del diàleg nacional entre el 13 i 15 d'abril, sense que aquest espai comptés amb la participació ni dels grups armats separatistes del Marc Estratègic Permanent (CSP), ni els grups iihadistes i altres actors polítics clau que van boicotejar el diàleg, denunciant que aquest només seria utilitzat pels militars per buscar legitimitat i mantenir-se en el poder. L'etapa final del diàleg nacional va tenir lloc a la capital, Bamako, del 6 al 10 de maig, i en les conclusions d'aquest, les **recomanacions** van recollir l'ampliació del període de transició de dos a cinc anys, així com permetre que el coronel Assimi Goïta, actual president de transició i cap de la Junta Militar, es postuli per a la presidència quan finalment se celebrin eleccions. Diferents grups opositors van qualificar el diàleg de "trampa política grotesca". Setmanes després, polítics malians exiliats van proclamar en una declaració signada a Ginebra la conformació d'un **govern de transició a l'exili**, nomenant el magistrat exiliat Mohamed Cherif Koné primer ministre i ministre de Defensa. El gest, segons analistes locals, té més un caràcter simbòlic, en un intent d'aconseguir cobertura dels mitjans.

En un altre àmbit, la Cort Penal Internacional (CPI) va continuar avançant en els casos oberts per la guerra de Mali. El 21 de juny, el tribunal va emetre una **ordre d'arrest contra Iyad Ag Ghaly**, militant islamista tuareg i líder del grup jihadista Ansar Dine, vinculat a Al Qaeda, acusat de cometre crims de guerra i contra la humanitat entre el 2012 i el 2013. També, el 26 de juny, **la CPI va condemnar Al Hassan Ag Abdoul Aziz Ag Mohamed Ag Mahmoud**, també membre d'Ansar Dine, per crims de guerra i crims contra la humanitat per fets esdevinguts a Tombuctú entre el 2012 i el 2013.

NAMÍBIA I SIERRA LEONE

Avanços en els drets de la infància i la comunitat LGTBIQ+

Si en el primer trimestre de 2024 diversos països africans havien fet passos que incidien en la **vulneració dels drets de les dones (Gàmbia) i població LGTBIQ+ (Ghana i Uganda)**, en el segon trimestre es van registrar avenços en

la protecció d'aquests drets en altres dos països: Namíbia i Sierra Leone. D'una banda, a **Namíbia, el Tribunal Superior va declarar inconstitucionals dues lleis de l'era colonial que criminalitzaven els actes sexuals entre persones del mateix sexe**, en el que va representar una victòria històrica per a la comunitat LGTBIQ+ a l'Àfrica. El cas va ser presentat per l'activista namibi Friedel Dausab amb el suport de l'organització no governamental Human Dignity Trust, amb seu al Regne Unit. Aquestes lleis sobre "sodomia" i "delictes sexuals antinatural", heretades pel país després de la seva independència de Sud-àfrica el 1990 i que es remunten al domini colonial, van perpetuar la discriminació contra la comunitat LGTBIQ+ al país.

D'altra banda el Parlament de **Sierra Leone va aprovar un projecte de llei històric que penalitza el matrimoni infantil** amb penes de presó de fins a 15 anys o multes considerables per als perpetradors. Segons un **informe d'UNICEF del 2019**, el país alberga 800.000 nenes casades, la meitat de les quals van contreure matrimoni abans dels 15 anys. Si bé el projecte de llei encara ha de ser promulgat pel president Julius Maada Bio, la iniciativa representa una important victòria per a les persones activistes i els drets de les nenes en una regió que té la major prevalença d'aquesta pràctica al món.

SAHEL OCCIDENTAL

Prossegueix la reconfiguració de les aliances de seguretat i defensa a la regió

Després de l'anunci de Burkina Faso, Mali i Níger d'abandonar la Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental (CEDEAO) a finals de gener de 2024 en resposta a les pressions i sancions de l'organisme regional a les juntes militars dels tres països, el 17 de maig els respectius Ministres de Relacions Exteriors es van reunir a Niamey, capital de Níger per **finalitzar l'esborrany de la recentment creada Confederació de l'Aliança d'Estats del Sahel (AES), que involucra els tres Estats**. Aquest nou organisme regional té com a objectiu principal el combat al terrorisme, el crim organitzat, la defensa col·lectiva i el suport mutu entre les parts signants, **segons va expressar el president interí de Mali, el coronel Assimi Goita**.

L'anunci de la creació de l'AES es remunta al setembre del 2023, quan la CEDEAO va amenaçar la Junta Militar de Níger amb enviar una força militar per restaurar el govern democràticament elegit del derrocat Mohamed Bazoum. En aquell moment, Mali i Burkina Faso –tots dos regits també per juntes militars– es van comprometre a acudir en defensa de Níger en cas que fos atacat per les forces regionals. Després d'abandonar la CEDEAO, els tres països també van fer el mateix amb l'Aliança del G5 per al Sahel, que també incloua Mauritània i Txad i havia estat formada el 2014 per coordinar els esforços dels Estats membres en la lluita contra la insurgència jihadista que afecta la regió.

De forma paral·lela, les juntes militars també han anat modificant les seves aliances internacionals, trencant relacions amb França –que ha abandonat la regió–, i també amb altres actors com la UE, ONU o els EUA, que s'han anat retirant de manera progressiva de la zona a mesura que s'anaven consolidant els governs colpistes a Mali (maig 2021), Burkina Faso (gener 2022) i, finalment, a Níger (juliol 2023). En aquest sentit, entre els últims esdeveniments més destacats, **el 27 de maig la UE va anunciar el tancament de la seva Missió d'Associació Militar a Níger (EUMPM) a causa de la ruptura de les relacions amb l'actual Junta Militar nigerina**. Establerta el 2022, l'EUMPM estava composta per entre 50 i 100 tropes europees que ajudaven amb logística i infraestructura. Alemanya, però, va anunciar el 29 de maig un acord temporal per mantenir les seves tropes a la base de transport aeri als afores de Niamey mentre negocia un nou acord. D'altra banda, al maig la Junta Militar nigerina i el Govern dels EUA **van acordar la retirada de les tropes estatunidenques al país (al voltant de 1.000 militars estatunidencs) a mitjans de setembre**. L'acord proporciona un període de quatre mesos per a la retirada de tropes i el seu equip, inclosos els drons MQ-9 Reaper. Així mateix, les tensions entre la Junta Militar i el Govern francès es van mantenir. Les autoritats nigerines **van retirar el permís d'operació per a una gran mina d'urani de la companyia francesa Orano**. La mina d'Imouraren, situada al nord del país, és un dels majors dipòsits d'urani del món, amb reserves estimades en 200.000 tones.

Aquesta ruptura amb els socis tradicionals occidentals ha donat peu a l'entrada de Rússia com a soci estratègic de seguretat a partir de contractes amb l'empresa privada de seguretat russa Wagner, ara rebatejada com a *Africa Corps*. La seva entrada es va produir primer a Mali, després a Burkina Faso, i últimament a Níger, on la Junta Militar va formalitzar a l'abril un acord de col·laboració militar amb Moscou i va iniciar converses amb la Xina per aconseguir un acord de cooperació en matèria de defensa. L'acord de seguretat amb Rússia inclou el desplegament al país de tropes possiblement afiliades a l'*Africa Corps*, que el 12 d'abril va anunciar la seva presència a Níger a través de les xarxes socials. **La reconfiguració de Wagner a l'Africa Corps remet al control que el Ministeri de Defensa rus ha pres del braç de Wagner a l'Àfrica, col·locant-lo sota un grup més gran que inclou altres companyies militars privades**.

SUDAN

Més de la meitat de la població pateix inseguretat alimentària aguda per la guerra, el pitjor nivell mai registrat al país

Segons dades de l'últim informe de Classificació Integrada de Fases de Seguretat Alimentària (IPC) –un grup d'experts format per agències de l'ONU, grups d'ajuda i governs que mesura crisis alimentàries–, **25,6 milions**

de persones al Sudan (més de la meitat de la població) pateixen inseguretats alimentària aguda, el pitjor nivell mai registrat per l'IPC al país. D'aquestes, 8,5 milions pateixen desnutrició aguda o lluiten per sobreviure, mentre que 755.000 es troben en situació de "catàstrofe", és a dir, en condicions de fam. Aquestes últimes xifres superen fins i tot les de Gaza en l'actualitat, on les últimes dades assenyalen que 495.000 persones es trobaven en la mateixa situació. L'Institut Clingendael va denunciar que 2,5 milions de persones podrien morir de fam i malalties relacionades al Sudan fins al setembre.

En poc més d'un any des de l'esclat de la guerra l'abril del 2023, més de 15.000 persones civils han estat assassinades i més de 8,8 milions de persones s'han hagut de desplaçar forçosament per la violència, incloses 6,8 milions de desplaçades internes. En els últims mesos, la intensificació dels combats al país, principalment a la regió de Darfur, amenacen d'agreujar el conflicte entre comunitats, generant que l'ONU adverteixi del risc creixent de genocidi.

La situació de crisi humanitària i el recrudiment dels combats entre l'Exèrcit i el grup paramilitar Rapid Support Forces (RSF) va provocar que a mitjans d'abril tingués lloc a París una cimera humanitària internacional per al Sudan i els països veïns, els amfitrions dels quals van ser França, Alemanya i la Comissió Europea. L'objectiu de la cimera era pressionar els donants per aconseguir ajuda humanitària, així com buscar una major coordinació en els esforços de mediació encaminats a aconseguir un alto el foc al país. La intenció dels organitzadors de la cimera és situar el conflicte del Sudan com una prioritat en l'agenda internacional i mobilitzar finançament humanitari. En acabar la cimera es van comprometre 2.100 milions de dòlars per ajudar a alleujar la crisi humanitària, incloent-hi 244 milions de dòlars d'Alemanya i més de 377 milions de la Unió Europea. Els fons permetran avançar en el pla de resposta humanitària de l'ONU per al Sudan, de 2.700 milions de dòlars, així com en el pla regional de resposta per a persones refugiades, de 1.400 milions de dòlars, ja que tots dos no tenen finançament suficient: només han assolit un 6% i un 7%, respectivament.

D'altra banda, la cimera també va reafirmar el compromís amb les iniciatives de pau i Aràbia Saudita i els EUA es van comprometre a reiniciar el procés de Jeddah en un termini de tres setmanes. També el Consell de Pau i Seguretat de la Unió Africana va anunciar la convocatòria d'una cimera de l'espai conegut com a Diàleg Polític, del 10 al 15 de juliol a Addis Abeba, Etiòpia, on es reuniran les faccions en guerra del Sudan i altres moviments polítics per mirar de buscar acords. Tom Perriello, enviat especial dels EUA al Sudan, va advertir les parts sudaneses en disputa, que la comunitat internacional està disposada a explorar mesures alternatives si les faccions en guerra del Sudan no demostren un compromís genuí amb les negociacions de pau. A nivell intern, diverses coalicions polítiques sudaneses van seguir demanant la fi de la violència i la transferència del poder als civils. Entre elles, la coalició

política "Coordinació de Forces Nacionals" –alineada amb l'Exèrcit, que inclou més de 40 partits polítics, grups armats, líders comunitaris i organitzacions de la societat civil– va aprovar el 8 de maig una carta política que proposa un govern de transició de tres anys amb un consell sobirà conjunt militar-civil i un consell legislatiu de transició.

SUDAN DEL SUD

Persisteixen les crítiques a l'Executiu per l'incompliment de les condicions que garanteixin unes eleccions presidencials justes i democràtiques

En el marc de la preparació de les eleccions generals previstes per al desembre del 2024 que posarien fi al període transicional acordat en l'Acord Revitalitzat per a la Resolució del conflicte a la República del Sudan del Sud (R-ARCSS) del 2018, es van mantenir les tensions entre el Govern i els grups d'oposició. La Comissió Conjunta Reconstituïda de Seguiment i Avaluació (RJMEC), organisme encarregat de monitorar la implementació de l'acord de pau, va denunciar que no hi havia condicions de preparació suficient per a les eleccions. També l'Aliança del Moviment d'Oposició del Sudan del Sud (SSOMA) va denunciar que l'Executiu no va complir amb el termini previst en l'Acord de Pau Revitalitzat de 2018 d'aconseguir una Constitució permanent al setembre de 2020, sent inviable aconseguir-ho abans de la celebració dels comicis. Això significa que el país podria acudir a eleccions sense disposicions constitucionals clares que guiïn el procés, tal com s'estipula en el Capítol 6 de l'Acord de Pau que prescriu una Constitució per guiar els processos electorals. Aquest fet podria fàcilment representar que el resultat dels comicis no compti amb una base legal i, en el cas d'absència de mecanismes de disputa electoral, el país podria enfonsar-se en una nova onada d'inestabilitat i violència. També la comunitat internacional va reiterar la seva preocupació per la preparació per a les eleccions. António Guterres, secretari general de l'ONU, va transmetre a principis d'abril una carta al Consell de Seguretat de l'ONU en la qual descrivia més d'una dotzena de condicions prèvies pendents i essencials per a la celebració d'eleccions justes al país i emfatitzava la necessitat urgent d'assistència tècnica, legal i operativa. Per la seva banda, els EUA va advertir que no donaria suport al procés electoral sense una acció governamental urgent per implementar l'acord de pau del 2018. Entre les disposicions clau pendents destaquen la unificació de les Forces Armades, l'elaboració d'una Constitució, la realització de censos de població per determinar el nombre de districtes electorals o el retorn segur de persones refugiades i desplaçades internes. Paral·lelament, el Consell de Seguretat de l'ONU el 29 d'abril va renovar el mandat de la Missió de l'ONU al Sudan del Sud (UNMISS) per un any, i un mes després, el 30 de maig, va renovar les sancions contra Sudan del Sud, inclòs l'embargament d'armes, la prohibició de viatjar i la congelació d'actius.

D'altra banda, de forma paral·lela al procés d'organització de les eleccions presidencials, a principis de maig es van iniciar a Kenya les negociacions de pau que el Govern sud-sudanès manté amb els grups armats no signataris de l'acord de pau (R-ARCSS) organitzats a l'Aliança del Moviment d'Oposició del Sudan del Sud (SSOMA). Aquestes converses s'havien desenvolupat fins a la data a Roma, sota mediació de la Comunitat de Sant'Egidio, traslladant-se a principis de 2024 a Kenya per ser assumides pel Govern keniata. La primera ronda de negociacions va començar el 9 de maig a Nairobi i va reunir el Govern i alguns grups de SSOMA, inclòs el Front Unit de Sudan del Sud, el Moviment d'Alliberament Popular del Sudan Reial i el Moviment/Exèrcit del Poble del Sudan del Sud (SSPM/A). La ronda va concloure amb la signatura d'una **Declaració de Compromisos, coneguda com a Iniciativa Tumaini (Esperança)**. No obstant això, altres membres de l'Aliança, entre ells el Front de Salvació Nacional (NAS), liderat pel general Thomas Cirillo, i el Front Patriòtic del Moviment Democràtic Nacional (NDMPF), liderats per Emmanuel Ajawin, **van boicotejar la mediació de Nairobi i no van assistir a la negociació.**

TXAD

Mahamat Déby guanya les eleccions presidencials enmig d'un clima de frau i de repressió contra a l'oposició posant fi a la transició

El president de la Junta Militar de Txad, Mahamat Déby, va aconseguir la victòria en les eleccions presidencials del 5 i el 6 de maig, **consolidant el seu control sobre el país**. L'autoritat electoral va declarar el 9 de maig guanyador a Déby amb el 61% dels vots, cosa que va marcar el final del període de transició. **Els seus principals rivals, entre ells l'ex primer ministre Padacké i l'actual primer ministre Succès Masra, inicialment van impugnar els resultats** i van presentar apel·lacions infructuoses davant del Tribunal Constitucional, que el 16 de maig va certificar els resultats. Déby el 17 de maig va rebutjar les crides a un govern d'unitat nacional, i Succès Masra va renunciar com a primer ministre el 22 de maig. Déby va prendre possessió i va nomenar **Allamaye Halina com a primer ministre**; qui va anunciar un nou govern format per ministres partidaris de Déby i cap membre de l'oposició.

La comunitat internacional va celebrar la consecució del procés electoral **malgrat informes d'irregularitats i repressió**. Mentre l'Exèrcit desplegava una important presència al voltant dels col·legis electorals i a les principals ciutats, el 6 de maig les forces de seguretat van detenir 79 partidaris de Masra per presumpte frau. Van sorgir informes d'irregularitats: alguns col·legis electorals no estaven equipats adequadament o van obrir tard, mentre que els observadors de l'oposició van informar que els menors votaven i partidaris del règim confiscaven algunes urnes. Mentrestant, els observadors electorals independents van enfrontar restriccions. **La societat civil el 5 de maig i la UE el 7 de maig van condemnar la denegació**

d'accés a 2.900 observadors. Hi va haver informacions sobre agressions a un activista de l'oposició a la ciutat de Koumra, mentre que el mateix dia un periodista de l'oposició va informar sobre intimidació per part d'homes armats a la capital, N'Djamena. **Human Rights Watch** el 13 de maig va expressar la seva preocupació per la repressió política i la consolidació del poder per part del Govern. No obstant això, actors internacionals van aplaudir en gran mesura l'elecció de Déby. L'organisme regional Comunitat Econòmica dels Estats d'Àfrica Central (CEEAC) va felicitar Déby igual que el president francès, Emmanuel Macron, així com altres països de la regió. EUA va reconèixer una fita en la transició, però va destacar "deficiències preocupants". Enmig de creixents vincles amb Moscou, el president rus Vladimir Putin també va enviar un missatge de felicitació.

Les divisions internes del partit oficialista van augmentar a mesura que es va intensificar la repressió contra les figures de l'oposició. Malgrat la victòria electoral, van esclatar tensions dins del governant Moviment Patriòtic de Salvació (MPS) enmig de tensions al voltant de la competència per llocs governamentals. **Mentrestant, la preocupació per la repressió nacional i internacional de l'oposició va continuar** després que el 30 de maig l'activista radicada a França Charfadine Galmaye Salimi acusés el cap i adjunt de l'Agència de Seguretat Nacional de conspirar per assassinar-la a França. El 3 de juny, la policia va reprimir violentament una protesta estudiantil al novè districte de la capital, i va ferir almenys 12 estudiants.

En paral·lel, el Govern va aprofundir les relacions amb Rússia, però també va defensar els vincles amb Occident. **El ministre de Relacions Exteriors rus, Sergey Lavrov, va visitar N'Djamena el 5 de juny**, cosa que va marcar un pas més en l'enfortiment de les relacions bilaterals després de la visita de Déby al gener a la capital russa. Lavrov va elogiar la cooperació bilateral i va alentar el suport de Txad a Rússia en el conflicte a Ucraïna. Malgrat la creixent influència russa i la contínua retòrica antioccidental d'algunes figures del règim, el Govern va continuar recolzant-se en els aliats tradicionals. En aquest sentit, el 7 de juny, les autoritats van prohibir la marxa pacífica del grup Moviment Revolucionari per a la Democràcia i la Pau contra la presència francesa, mentre que el primer ministre Halina va reafirmar el 13 de juny el compromís amb els aliats occidentals històrics, però va emfatitzar el dret del país a col·laborar amb nous socis de seguretat durant la presentació del programa del govern a l'Assemblea Nacional. No obstant, **el Govern va sol·licitar a l'abril la retirada de les tropes estatunidenques**. Una carta del Cap de l'Estat Major de la Força Aèria, general Idriss Amine Ahmed, del 4 d'abril va confirmar rumors anteriors que el Govern havia demanat a les tropes estatunidenques que es retiressin de la base militar Adji Kosseï a l'aeroport de N'Djamena. Ahmed va citar la falta de base legal per a la presència estatunidenca. El 25 d'abril, l'exèrcit estatunidenc va dir que Washington reposicionaria part de les seves tropes, mentre continuaven les converses.

AMÈRICA

COLÒMBIA: S'inicien les negociacions de pau entre el Govern i el grup armat Segunda Marquetalia

VENEÇUELA – GUYANA: Tots dos Governes es reuneixen amb el president de la Cort Internacional de Justícia per discutir la resolució del conflicte per l'Essequibo

COLÒMBIA

S'inicien les negociacions de pau entre el Govern i el grup armat Segunda Marquetalia

A finals de juny es va dur a terme la primera ronda de negociacions entre el Govern de Colòmbia i la guerrilla coneguda com a Segunda Marquetalia. Aquest grup armat sorgeix com una escissió de les FARC encapçalada per Iván Márquez, un dels negociadors d'aquest grup armat en el procés de pau que va desembocar en l'acord del 2016. El primer cicle de converses va tenir lloc a Veneçuela i l'agenda pactada prèviament a l'inici formal d'aquest cicle incloïa cinc temes: desescalada del conflicte i allistament (declaració) dels territoris de pau; construcció de territoris de pau; víctimes com a subjecte social transformador; condicions per a la convivència pacífica; implementació i verificació. La primera ronda va concloure amb un acord per a un cessament al foc unilateral per part de la Segunda Marquetalia, amb el compromís que els seus membres no estiguin armats ni uniformats en capçaleres o nuclis urbans ni en vies terrestres o fluvials, així com un lliurament de les persones segrestades i garanties per a la població civil. Si bé l'alto el foc té un caràcter unilateral i en l'acord s'estableix que no es podrà "limitar les competències constitucionals i legals de la Força Pública", sí que es va acordar que entrarà en funcionament un cop s'hagi emès un decret presidencial que estableix la suspensió d'operacions militars ofensives en zones acordades. A diferència de les negociacions amb l'ELN i l'Estat Major Central, l'alto el foc de caràcter bilateral no va ser un dels objectius a l'inici de les converses.

Un altre punt rellevant de l'acord va ser la creació d'una subcomissió tècnica amb el mandat de "georeferenciar els municipis, corregiments i senderes" en els quals hi ha presència del grup armat, amb l'objectiu d'evitar la seva expansió cap a nous territoris. La delegació negociadora governamental va estar liderada per Armando Novoa, i la de la Segunda Marquetalia per Walter Mendoza. A més, la delegació governamental estava conformada per l'excongressista, ex-ministre de Justícia i ex-governador de Nariño, Parmenio Cuéllar; el coronel retirat Jaime Joaquín Ariza; l'antropòloga María Camila Moreno; Gloria Arias Nieto, integrant del moviment Defendamos la Paz; el subdirector de la Unitat de Restitució de Terres, Gabriel Bustamante; i l'empresari Tulio Gómez. Alguns dels principals reptes per a un avenç positiu de les negociacions tenen a veure amb la unitat interna del

Font: Presidencia de la República de Colombia

mateix grup armat respecte a les negociacions de pau. Les negociacions van comptar amb l'acompanyament de Cuba, Noruega i Veneçuela com a països garants, així com de la Conferència Episcopal i del Representant Especial del secretari general de l'ONU, i es va pactar la celebració d'un segon cicle de negociacions a Cuba durant la segona setmana d'agost.

VENEÇUELA – GUYANA

Tots dos Governes es reuneixen amb el president de la Cort Internacional de Justícia per discutir la resolució del conflicte per l'Essequibo

Els Governes de Veneçuela i Guyana van participar a mitjans de juny en una reunió virtual convocada pel president de la Cort Internacional de Justícia (CIJ), Nawaf Salam, per abordar la resolució del conflicte històric entre tots dos països sobre l'Essequibo, un territori d'uns 160.000 quilòmetres quadrats que alberga quantiosos jaciments de petroli i minerals. Malgrat assistir a la reunió, posteriorment el Govern veneçolà va emetre un comunicat reiterant el seu posicionament de no reconèixer la jurisdicció de la CIJ en la resolució de la disputa i de desconèixer qualsevol resolució o decisió del tribunal. Caracas també va reafirmar que el marc normatiu i legal per resoldre el contenciós era l'anomenat Acord de Ginebra de 1966, que preveia una negociació entre les parts per aconseguir un arranjament acceptable i satisfactori. En el mateix comunicat, el Govern de Maduro

va fer públic el seu compromís de defensar la integritat territorial i sobirania veneçolana sobre l'Esequibo. Per la seva banda, el Govern de Guyana sosté que l'estatus de l'Esequibo no és objecte de discussió, negociació o deliberació, i que el contenciós territorial entre tots dos països s'ha de resoldre exclusivament en el si de la CIJ. Guyana, excolònia britànica, basa la seva posició en un Laude Arbitral emès a París el 1899 en resposta a la falta d'acord sobre la delimitació fronterera entre Veneçuela i l'Imperi Britànic, i que va adjudicar l'Esequibo a l'Imperi Britànic. A més, Guyana considera que té el dret a explotar recursos, expedir llicències i atorgar concessions en el seu espai sobirà i ha criticat reiteradament els permisos concedits per Caracas a les empreses petrolieres veneçolanes per a exploració i explotació de petroli, gas i minerals a l'Esequibo.

La reunió auspiciada per la CIJ és la primera després de la cimera que van mantenir els presidents de Guyana i Veneçuela a mitjans de desembre a Saint Vincent i les Grenadines, coorganitzada principalment per la Comunitat d'Estats Llatinoamericans i Caribenyos (CELAC) i la Comunitat del Carib (CARICOM). En aquesta cimera Guyana i Veneçuela es van comprometre a no amenaçar-se ni utilitzar la força mutualment; a abstenir-se, de paraula o de fet, d'intensificar el conflicte i a cooperar per evitar incidents sobre el terreny que condueixin a tensions entre ells. En les setmanes anteriors a aquesta cimera s'havia produït una escalada regional de la tensió, amb la mobilització militar de Veneçuela, Guyana i alguns països fronterers com Brasil o Surinam, així com amb maniobres militars conjuntes entre Guyana i els EUA.

Tot i que després de la cimera del mes de desembre es va reduir substancialment la tensió militar, a mitjans de maig el Govern de **Guyana va elevar el seu nivell**

d'alerta després de denunciar un desplegament militar de Veneçuela a la seva frontera comuna i una acumulació de tropes i equipament bèl·lic a l'illa d'Ankoko i a la regió fronterera de Puerto Barima. Prèviament, al febrer, un conegut i rellevant think tank estatunidenc (el Centre d'Estudis Estratègics i Internacionals) va publicar imatges per satèl·lit que suggerien que Caracas estava ampliant les seves bases militars en ambdues zones. Per la seva banda, al maig el Govern de Veneçuela va declarar que el desplegament operacional terrestre, aeri i naval en l'anomenat Front Atlàntic Esequibo era en resposta a la decisió conjunta de Guyana i els EUA que dos caçabombarders estatunidencs sobrevolessin sobre Guyana. Caracas també va assenyalar que el seu sistema de defensa aèria romaní actiu i en alerta davant de qualsevol intent de violació de l'espai geogràfic veneçolà, incloent-hi l'Esequibo. Alhora, Nicolás Maduro havia acusat els EUA d'haver instal·lat 26 bases secretes al territori en disputa. Per la seva banda, dirigents de l'oposició veneçolana van expressar els seus temors que Maduro pugui utilitzar qualsevol altercat relacionat amb el contenciós territorial amb Guyana per suspendre les eleccions presidencials previstes per a finals de juliol, en les quals segons algunes enquestes Maduro podria ser derrotat.

Davant la mobilització militar per part de Veneçuela, **el vicepresident de Guyana va denunciar que aquests moviments contravenen la lletra i l'esperit de la declaració que els presidents de tots dos països havien signat en la cimera de desembre de 2023** a Saint Vincent i les Grenadines. A més, el Govern de Guyana va posar en estat d'alerta el seu Exèrcit, va declarar la seva disposició a defensar la integritat territorial i sobirania nacional del país i va fer públic la seva intenció d'incrementar la seva col·laboració amb els seus països aliats tradicionals per a tal fi.

ÀSIA I EL PACÍFIC

AFGANISTAN: Doha III, una victòria talibà a costa dels drets de les dones

TAILÀNDIA: Es reprèn el procés de pau al sud del país

XINA – FILIPINES: S'incrementa dràsticament la tensió entre tots dos països després d'un greu incident naval

AFGANISTAN

Doha III, una victòria talibà a costa dels drets de les dones

A finals de juny es va celebrar la reunió coneguda com a Doha III, una nova **conferència d'enviats especials per a l'Afganistan auspiciada per Nacions Unides** i que va comptar amb la participació de representants del Govern talibà

afganès i de 25 països i organitzacions internacionals. Es tractava de la tercera reunió d'aquestes característiques, convocada per Nacions Unides, però la primera en què el Govern talibà enviava representació diplomàtica. En la primera de les trobades, que va tenir lloc el maig del 2023, els talibans no van ser convidats a participar i en la segona trobada, celebrada el febrer del 2024, van rebutjar la invitació. Les reunions d'enviats especials tenen com a objectiu assolir un "enfocament internacional comú" sobre

Font: Afghanistan Women's Voice

la situació del país, en compliment de la [resolució 2721 del Consell de Seguretat](#), en la qual s'establí la necessitat d'incrementar la participació internacional de l'Afganistan.

En les setmanes prèvies a la convocatòria de la reunió, es van multiplicar les veus d'alarma davant l'absència de dones en la reunió de Doha III i que podria haver estat una de les condicions imposades pel règim talibà per garantir la seva presència a Doha. Tres anys després de la presa del poder per part dels talibans no només no s'ha registrat cap avenç en la situació de les dones al país sinó que, per contra, s'han multiplicat les mesures regressives pel que fa als drets de les dones i les nenes, que s'han vist completament privades dels seus drets polítics, socials, educatius i econòmics. El govern talibà ha aprovat múltiples mesures impeding l'accés de les adolescents a l'educació i impeding la lliure circulació de les dones al país i privant-les del dret al treball, entre altres molts aspectes. En paral·lel, activistes i organitzacions de dones s'han mobilitzat per promoure un reconeixement jurídic a la situació d'"apartheid de gènere" al qual es veuen sotmeses les dones afganeses. [Activistes afganeses](#) i organitzacions de drets humans internacionals com [Human Rights Watch](#) i Amnistia Internacional van assenyalar que l'absència de les dones de la reunió de Doha implicava un clar incompliment dels compromisos internacionals establerts a l'agenda dones, pau i seguretat, però també en la resolució 2721 sobre l'Afganistan, en la qual es destacava la rellevància de la participació de les dones per a la construcció de la pau en país. L'absència de representants de les dones a Doha III implica que s'ha obert la possibilitat de transigir amb les exigències de reconeixement per part dels talibans sense que s'hagi assolit cap canvi en les seves polítiques de violació sistemàtica dels drets de les dones afganeses, debilitant així la posició de les organitzacions de dones i els seus esforços perquè la comunitat internacional incrementi la seva pressió sobre les autoritats afganeses.

L'exclusió de les dones de Doha III cobra especial rellevància, ja que entre les condicions que prèviament havia expressat el règim talibà per a la seva participació en la reunió n'hi havia dues directament vinculades a aquesta

qüestió. En primer lloc, que l'agenda i la composició de la reunió fos acordades amb els talibans i, en segon lloc, que l'educació de les nenes, l'ús de les dones i la conformació d'un govern inclusiu no formessin part de l'agenda de la tercera reunió de Doha. Així doncs, els talibans haurien aconseguit un important èxit diplomàtic en impedir que les dones i els seus drets formessin part de la discussió sobre el futur polític del país. L'agenda negociada amb els talibans va estar conformada per dues qüestions: la política antinarcòtica i el paper del sector privat, dos temes que van ser qualificats de "perifèrics" per algunes líders. De fet, el govern talibà va centrar gran part de les seves intervencions en l'exigència de l'aixecament de sancions al país i si bé no s'ha produït un reconeixement internacional generalitzat de les autoritats talibans internacionalment –bloquejat en part com a conseqüència de la situació de les dones i les nenes al país–, sí que s'ha avançat en un reconeixement de facto i l'increment en les relacions dels talibans amb diferents governs. En resposta a les protestes per part de les organitzacions de dones afganeses i d'organitzacions de drets humans, Nacions Unides va assenyalar que estava prevista una reunió amb dones el dia 2 de juliol, un cop finalitzada la conferència de Doha III. [Diverses dones afganeses van manifestar públicament el seu rebuig a aquesta reunió](#) ja que la seva celebració una vegada conclusa la cimera oficial negava qualsevol possibilitat d'incidència sobre el resultat de Doha III.

TAILÀNDIA

Es reprèn el procés de pau al sud del país

A finals de maig [el Govern i el grup armat d'oposició BRN es van reunir a Kuala Lumpur sota la facilitació del Govern de Malàisia](#) per abordar alguns dels principals aspectes de l'agenda substantiva de les negociacions, com la reducció o el cessament de la violència a les tres províncies meridionals de majoria musulmana (Yala, Pattani i Narathiwat) i els mecanismes de supervisió i verificació d'aquesta reducció. Després de la finalització de la 10a reunió del comitè tècnic conjunt d'ambdues parts, el facilitador de les converses en nom del Govern, Zulfiki Zainal Abidin, va expressar la seva satisfacció pels resultats i avenços de la reunió, així com pel caràcter amistós i constructiu del diàleg. Cal recordar que el passat mes de febrer, ambdues parts van reprendre el procés de pau després d'un impàs de 12 mesos. A més, la ronda de negociació que es va celebrar llavors era la primera després de gairebé una dècada de Junta Militar (2014-2019) o d'un govern sorgit de la mateixa (2019-2023), de manera que va generar certes expectatives tant a Tailàndia com entre la comunitat internacional. A tall d'exemple, a principis de març, per primera vegada es va fer públic un comunicat per part de les quatre persones expertes en processos de pau –de nacionalitat tailandesa, britànica, alemanya i noruega– que han observat i acompanyat el procés de diàleg des

del 2019 per destacar la importància i significació dels compromisos assolits per les parts fins al moment i per posar en valor la determinació de les parts a assolir un acord polític a través del diàleg. Segons algunes fonts, tant les negociacions de febrer com les de finals de maig tenien com a principal objectiu el desplegament d'un full de ruta (denominat oficialment Pla Global Conjunt cap a la Pau) que se centra principalment en dues qüestions: d'una banda, la reducció dels nivells de violència al sud del país i, d'altra banda, les consultes públiques amb actors polítics, socials i religiosos rellevants i representatius a les tres províncies surienques de majoria musulmana (Yala, Pattani i Narathiwat) per abordar les solucions polítiques al conflicte i les qüestions substantives de la negociació, com la forma de governança al sud del país, o aspectes relacionats amb la identitat, la religió, l'educació, el model econòmic o els drets humans.

Respecte d'aquesta última qüestió, cal assenyalar que a mitjans de juny **una delegació de l'Organització de la Conferència Islàmica va visitar el sud de Tailàndia** i es va reunir amb nombrosos representants religiosos de la regió. Segons alguns mitjans, alguns líders musulmans van sol·licitar a la delegació de l'OCI (conformada per representants de Malàisia, Brunei Darussalam, Egipte, Nigèria, Pakistan, Maldives, Iran i Indonèsia) que desenvolupés una política de pau i resolució de conflictes i que prestés especial atenció als problemes que enfronta la joventut al sud de Tailàndia.

En relació a les consultes públiques amb actors polítics, socials i religiosos del sud del país, el nou Parlament sorgit de les eleccions generals de maig de 2023 **va establir un comitè ad hoc conformat per 35 membres de la Cambra de Representants per elaborar recomanacions al Govern sobre possibles mesures per resoldre o gestionar el conflicte** al sud del país (que es va originar a principis del segle XX i va ressorgir l'any 2004) i també propostes sobre com millorar el procés i sistema de consulta i participació de la societat civil en la resolució del conflicte. Segons algunes anàlisis, algunes de les propostes que aquest comitè hauria de presentar en breu al nou Executiu recomanaran superar la fase de mesures de foment de la confiança entre les parts i centrar-se en el disseny de polítiques que puguin donar sortida i satisfacció a les causes que van donar origen a aquest conflicte. En aquest sentit, alguns representants en el comitè serien més partidaris d'oferir algun tipus d'autonomia o autogovern a les províncies meridionals, mentre que altres veus consideren que fer concessions en aquesta matèria i ultrapassar el marc d'un estat unitari centralitzat podria establir un precedent per a altres regions o minories al país. Tot i que l'esmentat comitè està liderat per un ex-ministre d'Educació amb bona reputació a Yala, Pattani i Narathiwat, algunes anàlisis consideren que el període de tres mesos de mandat concedit al comitè és completament insuficient per poder identificar i consensuar mesures que puguin suposar un punt d'inflexió en el procés de pau i que puguin vèncer les reticències de determinats sectors en el si de l'Estat i

de la classe política a Tailàndia que veuen amb reticència el procés de negociació i que s'oposen a la legitimació política del BRN i a qualsevol forma de descentralització del país.

D'altra banda, en els mesos d'abril, maig i juny van seguir registrant-se nombrosos episodis de violència reivindicats per o atribuïts al BRN. Cal destacar, per exemple, **l'esclat d'un cotxe bomba a la província de Yala el 30 de juny**, en el qual una mestra va morir i altres 21 persones van resultar ferides. Segons algunes anàlisis, aquests episodis de violència van pretendre pressionar el Govern i fer-li notar que, malgrat la dràstica reducció de la violència que s'ha registrat en els últims anys, el BRN encara manté la capacitat militar per confrontar l'Estat. Segons el centre d'investigació Deep South Watch, des de l'any 2004 s'han registrat més de 22.200 episodis de violència al sud del país.

XINA – FILIPINES

S'incrementa dràsticament la tensió entre tots dos països després d'un greu incident naval

La tensió entre la Xina i les Filipines es va incrementar dràsticament a mitjans de juny després que, segons el Govern filipí, **vaixells de la Guàrdia Costanera xinesa embistessin diversos vaixells de la marina filipina** en missió de reabastament del vaixell BRP Sierra Madre, una nau de la Segona Guerra Mundial varada des del 1999 al banc de sorra Second Thomas Shoal (també conegut com a Ayungin en tagalo i Renai en xinès, que pertany al grup de les Illes Spratly i que es troba a unes 100 milles nàutiques de l'illa de Palawan, Filipines) per garantir-ne el control. En aquest incident, que va ser qualificat per part abans, a mitjans de juny, Beijing havia aprovat una nova regulació que permet als seus guardacostes interceptar i aturar per fins a 60 dies embarcacions i tripulacions estrangeres sospitoses d'envair o endinsar-se en aigües que reclama. Cal recordar que Beijing reivindica –en l'anomenada “línia de deu punts”– una regió que abasta aproximadament el 90% del Mar de la Xina Meridional.

Després de l'incident, el Govern xinès va declarar que havien sigut els vaixells filipins en missió de reabastament els que havien impactat deliberadament amb els vaixells xinesos. Per la seva banda, tant el Govern com el president de Filipines van descartar explícitament qualificar l'incident com a atac armat per part de la Xina, evitant l'activació del tractat de defensa mútua de 1951 amb els EUA. **En diverses ocasions en els últims anys, tant Filipines com els EUA han esmentat la vigència d'aquest tractat en referència a les accions del Govern de la Xina al Mar de la Xina Meridional**, que consideren agressives i tenen per objectiu alterar l'estatus quo a través de la coerció i intimidació militar. A principis de juny, abans de l'esmentat incident, la tensió entre la

Xina i les Filipines s'havia incrementat arran del bloqueig que vaixells xinesos havien fet d'una missió d'evacuació mèdica al vaixell Second Thomas. Anteriorment, al maig, la Guàrdia Costanera de la Xina havia danyat, disparant-los canons d'aigua, dos vaixells filipins que es dirigien a Scarborough Shoal, un atoló ocupat per Filipines fins al 2012, quan un incident naval entre tots dos països va derivar en un control de facto del banc de sorra des d'aleshores per part de la Xina. A mitjans de maig, la guàrdia costanera xinesa va afirmar haver defugit una flotilla de reabastiment a pescadors locals a Scarborough Shoal organitzada pel grup civil filipí Atin Ito ("Això és nostre").

D'altra banda, a mitjans de juny, les forces navals dels **EUA, Canadà, Japó i Filipines van dur a terme exercicis marítims conjunts** a la Zona Econòmica Exclusiva de Filipines. Prèviament, a mitjans de maig, els EUA i Filipines van concloure els **exercicis militars anuals de**

Balikatan, que es van iniciar a finals d'abril i van involucrar més de 16.000 persones.

Davant d'aquesta situació, a principis de juliol **tots dos governs es van reunir a Manila** en el marc de la novena ronda de converses del Mecanisme de Consulta Bilateral per abordar la situació de conflictivitat al Mar de la Xina Meridional. Tot i que tant Manila com Beijing van deixar clares les seves posicions i reivindicacions i van reafirmar la seva intenció de continuar protegint els seus interessos nacionals a la regió, tots dos van coincidir en la necessitat de restablir la confiança i **es van comprometre a reduir les tensions al Mar de la Xina Meridional**. Aquestes declaracions es van produir poc després que el ministre d'Afers Exteriors del Vaticà, l'arquebisbe Paul Richard Gallagher, en visita a Filipines, advocés per una resolució pacífica dels conflictes, incloent al Mar Meridional de la Xina, i animés les parts en conflicte a respectar el dret internacional.

EUROPA

ARMENIA – AZERBAIDJAN: Protestes a Armènia contra l'acord de delimitació fronterera entre Bakú i Erevan, enmig d'avenços i obstacles per a un acord de pau

XIPRE: Una nova iniciativa bicomunal de dones fa una crida a un redisseny inclusiu del procés negociador

ARMENIA – AZERBAIDJAN

Protestes a Armènia contra l'acord de delimitació fronterera entre Bakú i Erevan, enmig d'avenços i obstacles per a un acord de pau

Armènia ha afrontat protestes des de l'abril contra un acord assolit aquest mes entre les comissions per a la delimitació fronterera d'Armènia i Azerbaidjan, en el marc del procés negociador bilateral per a la normalització de relacions i encaminat a la consecució d'un acord de pau. Les negociacions transcorren en un escenari regional transformat des de la presa militar per Azerbaidjan de Nagorno-Karabaj i l'èxode forçat de tota la seva població armènia el setembre del 2023. El **pacte del 19 d'abril** consisteix en un acord preliminar per a la demarcació d'un tram de la frontera al voltant de la regió armènia de Tavush (nord-est del país) i el districte de Qazaj d'Azerbaidjan (nord-oest). L'acord incloïa la transferència a Azerbaidjan de quatre pobles presos per Armènia en la guerra dels anys 90 –i abandonats des d'aleshores–, sense referències a transferències d'àrees preses per Azerbaidjan. El pacte va ser valorat positivament per actors internacionals, com el **secretari general de l'ONU**. L'1 de juliol els Governos

d'Armènia i Azerbaidjan van informar de **nous avenços** en la delimitació fronterera.

L'acord d'abril va desencadenar protestes en localitats armènies properes als pobles que es transferiran, i mobilitzacions també a la capital, Erevan, –que van reunir entre alguns centenars i diversos milers de manifestants, segons dies i fonts. **Les crítiques** enarborades en les protestes incloïen alguns temors de seguretat, impactes en infraestructures i rebuig al que consideren concessions unilaterals i humiliació, en un context encara marcat per l'ofensiva militar azerbaidjana del 2023 a Nagorno-Karabaj i l'auge del nacionalisme a tots dos països. Les protestes van ser en part mobilitzades pel moviment "Tavush per la Pàtria" –i amb el lideratge de l'**arquebisbe Bagrat Galstanian**–, que reclama la dimissió del primer ministre armeni, Nikol Pashinian, i la seva substitució per Galstanian. El Govern armeni va rebutjar les crítiques i va defensar l'acord com un pacte necessari per garantir el futur d'Armènia. Les protestes a la capital van ser considerades les més nombroses des de l'anomenada Revolució de Terciopelo del 2018 –que va portar al poder Pashinian. El context de fragilitat de l'oposició parlamentària situava el moviment Tavush sense suports suficients per promoure

la destitució de Pashinian. Entre les jornades de protesta, la del dia 12 de juny –en què manifestants van tractar de bloquejar l'accés al Parlament– va ser resposta per la policia amb ús de granades atordidores i es van produir xocs. Almenys 110 persones van requerir d'assistència mèdica. **Amnistia Internacional** va cridar les autoritats a investigar els fets.

El pacte fronterer s'emmarca en el procés negociador de normalització de relacions entre Armènia i Azerbaidjan. A més dels avenços en la delimitació fronterera, Pashinian va afirmar al juny que **Armènia estava preparada** per poder signar un acord de pau en un mes i va assenyalar convergència entre els principis defensats per tots dos països. També el secretari d'Estat dels EUA, **Antony Blinken**, va destacar que era assolible un acord de pau.

No obstant això, el procés va continuar fent front a obstacles i incertesa. En els últims mesos Azerbaidjan va reiterar la **impossibilitat d'assolir un acord** de pau si Armènia no realitzava canvis en la seva Constitució i eliminava les referències al que Bakú considera aspiracions territorials sobre Azerbaidjan. La Carta Magna armènia inclou referències a la Declaració d'Independència d'Armènia de 1990 que, al seu torn, al·ludeix a una resolució conjunta de 1989 de l'antiga República Socialista Soviètica d'Armènia i de l'antic Consell Nacional de Karabaj sobre la “reunificació” d'ambdós territoris. En tot cas, podria donar-se pas a cert acostament entre Armènia i Azerbaidjan en aquest àmbit. Mitjans armenis van informar el juny que el primer ministre del país havia emès un decret al maig instant a la preparació d'una nova Constitució per a finals del 2026. **Segons anàlisis**, des del canvi de poder el 2018 el Govern aspirava a introduir modificacions constitucionals, aparcades per la pandèmia, el conflicte amb Azerbaidjan i les eleccions anticipades. Des d'inicis d'any **es va intensificar el debat sobre els canvis constitucionals**, en el context de més pressió d'Azerbaidjan. Amb el nou decret, està per veure com s'interrelacionaran el procés de nova Constitució i les negociacions amb Azerbaidjan i quin grau de recolzament social tindran.

D'altra banda, en els últims mesos es van produir alguns incidents de violència fronterers i acusacions mútues. Armènia va proposar al juny a Azerbaidjan la creació d'un **mecanisme bilateral d'investigació de violacions de l'alto el foc**. Bakú no ha respost a la proposta. Altres obstacles fan referència a la confrontació geopolítica a la regió, incloent-hi la pugna entre Rússia i la UE, tensions entre Azerbaidjan i la UE i alguns dels seus Estats membre, com França –incloent-hi en relació amb la **venda d'armament a Armènia**–, i el distanciament entre Rússia i Armènia. A l'abril Moscou va iniciar la retirada de les tropes de manteniment de la pau de Nagorno-Karabaj i va finalitzar també el centre conjunt rus-turc de supervisió de l'alto el foc del 2020, reforçant la posició de control militar d'Azerbaidjan sobre el territori. D'altra banda, el procés negociador va seguir sense abordar qüestions relatives

a veritat, memòria, justícia transicional i seguretat humana, i amb **escasses perspectives de retorn segur** per a la població armènia desplaçada el 2023, mentre van assenyalar la **destrucció a Nagorno-Karabaj** d'edificis residencials i patrimoni cultural.

XIPRE

Una nova iniciativa bicomunal de dones fa una crida a un redisseny inclusiu del procés negociador, en un context de creixent frustració per l'estancament del diàleg

La Coalició Bicomunal de Dones de Xipre (CWBC, per les seves sigles en anglès), **nova iniciativa creada a l'abril** per dones de l'illa per a la promoció d'una solució inclusiva al conflicte, alerta de l'estancament de la situació i fa **una crida al secretari general** de l'ONU, António Guterres, a un redisseny de les negociacions, de manera que el procés no recaigui només en la responsabilitat dels dos líders de l'illa, sinó que adopti un enfocament més participatiu i transparent. Aquesta i altres crides i **iniciatives de la societat civil** xipriota arriben en una fase d'especial preocupació pel bloqueig del procés negociador. En aquesta línia, el nou informe del secretari general de l'ONU sobre la missió de bons oficis, del juliol, va assenyalar la **creixent frustració** amb l'estatus quo a l'illa per part de molts sectors.

L'informe del secretari general de l'ONU sobre la seva missió de bons oficis a Xipre –que cobreix el període entre el 13 de desembre de 2023 i el 12 de juny de 2024– reitera crides anteriors a un major involucrament amb la societat civil i a promoure els contactes entre les dues poblacions de l'illa. El secretari general crida també els dos líders de l'illa a abordar i acordar mesures de confiança mútuament acceptables que puguin contribuir a un clima més favorable a la resolució del conflicte. D'altra banda, l'informe de bons oficis, així com l'informe del secretari general sobre les activitats de la Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre (UNFICYP), també de juliol, van alertar de les violacions de l'estatus de la zona d'amortiment per ambdues parts, incloent

Font: UN Photo/Eskinder Debebe

mitjançant un increment de construccions permanents de caràcter militar no autoritzades i un nombre rècord d'incursions a la zona. El secretari general de l'ONU va subratllar també la necessitat que les parts s'abstinguin d'accions unilaterals que poden augmentar la tensió i perjudicar un reinici del procés negociador.

En paral·lel, en el que alguns mitjans van qualificar de **carta de comiat** de l'enviada personal per a Xipre del secretari general de l'ONU, María Ángela Holguín Cuéllar, la diplomàtica colombiana va cridar a promoure noves idees per aconseguir una sortida al conflicte i va instar la població xipriota a animar i pressionar els seus líders per treballar per “un futur millor”. Holguín Cuéllar va assenyalar la importància d'allunyar-se de solucions del passat que van generar expectatives no complertes, majors desacords i frustració. L'enviada personal va ser designada al gener per al càrrec per tal d'identificar si existia una base comuna sobre com avançar en la qüestió xipriota. El lideratge xipriota des d'un inici va assenyalar que la seva acceptació d'aquesta figura estava condicionada a un mandat limitat a sis mesos. En les últimes setmanes sectors de la societat civil havien expressat preocupació per una possible no renovació de l'enviada personal, davant la falta d'acord entre els líders per reprendre les negociacions. En una carta enviada a finals de juny al secretari general de l'ONU, la coalició de dones CWB havia instat Guterres a prendre una “decisió valenta” que estengués el mandat de Holguín Cuéllar per tal de facilitar un temps addicional per intensificar els esforços de totes les parts. Holguín Cuéllar presentava el 10 de juliol al secretari general l'informe sobre la seva tasca diplomàtica i està previst que Guterres decideixi en els pròxims mesos sobre els pròxims passos sobre la qüestió xipriota. Alguns mitjans van apuntar que la missió de l'enviada **serà**

donada per finalitzada en uns mesos. En tot cas, a la seva carta Holguín Cuéllar afirmava que el seu compromís amb Xipre no finalitzava amb la presentació del seu informe a Guterres i que seguirà “pensant opcions per a una solució per a una solució duradora”.

En relació a les activitats recents de Holguín Cuéllar, al maig l'enviada especial va dur a terme la seva tercera visita oficial a l'illa, en la qual es va reunir per separat amb els dirigents grecoxipriota i turcoxipriota, així com amb líders polítics i representants de la societat civil. També va mantenir reunions a Ankara, Atenes i Brussel·les. Mitjans de comunicació van informar del **rebuig del líder turcoxipriota**, Ersin Tatar, a la proposta de Holguín d'una reunió trilateral entre l'enviada especial, Tatar i el líder grecoxipriota Nikos Christodoulides. En un **comunicat**, Tatar va assenyalar que havia reiterat a l'enviada especial la seva visió de solució de dos Estats, així com la seva posició –expressada ja en les reunions de les dues visites anteriors– favorable a un nou procés formal només si es fan passos inicials d'aixecament de l'aïllament imposat a la part turco-xipriota i de reafirmació de la seva sobirania. Per la seva banda, al respecte de les demandes turcoxipriotes de comerç i vols directes, el president grecoxipriota va afirmar que **no eren demandes acceptables**. En conjunt, el conflicte travessa una situació de fort estancament i posicions contraposades tant pel que fa a la visió de solució, com als requisits per al reinici de les negociacions formals. La posició del lideratge turcoxipriota des de la pujada al poder el 2020 d'Ersin Tatar ha estat la defensa d'una solució de dos Estats, recolzada per Turquia, i que entra en antagonisme amb l'horitzó de solució de república federal bicomunal i bizonal, que ha estat fins ara el marc de Nacions Unides i que defensa també la part grecoxipriota.

ORIENT MITJÀ

IRAN: S'imposa el candidat moderat en les eleccions presidencials en un context regional d'intensa tensió amb Israel

ISRAEL – HEZBOLLAH: La intensificació d'hostilitats i de la retòrica amenaçant agreugen risc d'escalada

IRAN

S'imposa el candidat moderat en les eleccions presidencials en un context regional d'intensa tensió amb Israel

L'Iran va travessar un trimestre convuls i d'intensos esdeveniments a nivell internacional i canvis en l'àmbit intern: una confrontació directa inèdita amb Israel en el marc de la intensificació de tensions regionals per la crisi

a Gaza, la posterior mort del president iranià després de la caiguda de l'helicòpter en què viatjava i unes eleccions avançades per escollir el reemplaçant del mort mandatari que van desembocar en el triomf del candidat reformista. El període es va iniciar amb unes hostilitats sense precedents entre l'Iran i Israel, que després d'anys de confrontació indirecta –atacs no reivindicats oficialment contra interessos iranians i persones vinculades al règim, en el cas d'Israel; i a través d'accions d'actors armats foranis sota la seva òrbita d'influència, en el cas de l'Iran– van

passar a un enfrontament directe. L'escalada es va produir després que, l'1 d'abril, un atac aeri contra el consolat iranià a Damasc (Síria) causés la mort de dos alts càrrecs de la Guàrdia Republicana i d'altres cinc funcionaris iranians. Després de l'ofensiva contra la seu diplomàtica, àmpliament atribuïda a forces israelianes, Teheran va llançar el 13 d'abril una acció massiva de represàlia amb míssils de creuer i més de 300 drons (operació "Promesa Verdadera") en el seu primer atac directe a Israel des de la instauració de la república islàmica. Anàlisis van subratllar que l'escalada suposava un **punt d'inflexió en la rivalitat entre l'Iran i Israel**, ja que els atacs mutus directes i públics van suposar creuar línies vermelles perilloses amb conseqüències potencialment desestabilitzadores per a tota la regió en un moment de gran tensió i incertesa.

S'ha interpretat que, amb el seu atac, el Govern d'Israel buscava una resposta de l'Iran que li permetés desviar l'atenció de la situació a Gaza, usar l'amenaça iraniana per sortejar les crítiques internes i externes i el parcial aïllament internacional i, eventualment, implicar els EUA i altres actors en una guerra regional de més abast. En el cas de l'Iran, Teheran hauria intentat oferir una resposta inequívoca –que pogués satisfer la seva opinió pública interna i els seus aliats regionals– sense que aquesta desemboqués en una escalada més gran. Malgrat la seva magnitud i espectacularitat, l'operació iraniana va ser àmpliament anunciada i va causar danys limitats a Israel, que va comptar amb el suport d'altres actors (els EUA, Regne Unit i Jordània, entre d'altres) per interceptar els projectils i drons llançats per Teheran. L'Iran va declarar per conclosa la seva resposta, va advertir que un nou atac israelià conduiria a noves represàlies i va insinuar que una acció contra les seves instal·lacions atòmiques conduiria Teheran a una reconsideració de les seves polítiques en l'àmbit nuclear. Tot i que Israel va llançar un altre atac contra la ciutat d'Isfahan dies més tard (19 d'abril), Teheran va restar importància als fets i no va donar senyals d'impulsar noves accions.

En aquest rerefons de tensió regional, setmanes més tard es va produir la mort del president iranià Ebrahim Raisi, del ministre d'Exteriors i altres sis persones en un accident d'helicòpter. Les especulacions inicials sobre una possible responsabilitat d'Israel en els fets van ser descartades i es va iniciar el procés per escollir el successor de Raisi, mandatari de l'ala més conservadora del règim i figura clau en la repressió contra la contestació popular al país en els últims anys. Les autoritats de la república islàmica van permetre la concurrència de quatre candidats, tots homes, membres de l'*establishment* i considerats lleials al règim, i la primera ronda dels comicis va tenir lloc el 28 de juny. La baixa taxa de participació en les eleccions –39% i consegüentment una **taxa rècord d'abstenció**– va ser interpretada com un reflex del desencant i escepticisme de la població. La segona ronda electoral el 5 de juliol va comptar amb una major participació –49%, tot i així la segona més baixa– i va confirmar com a vencedor el candidat moderat Masoud Pezeshkian, que es va imposar a l'ultraconservador Saeed Jalilí. Cirurgià,

ex-ministre de Salut durant el Govern de Mohamed Khatami i parlamentari des del 2008, Pezeshkian hauria aconseguit atreure vot de sectors descontents a través d'un missatge d'acostament a Occident, un discurs crític amb aspectes de les polítiques per imposar el vel a les dones i la repressió de veus dissidents, una defensa dels drets de les minories ètniques –ell té ascendència àzeri i kurda– i promeses d'una aproximació pragmàtica a les estancades negociacions sobre el programa nuclear iranià per alleujar les sancions imposades a Teheran. Alguns sectors s'haurien mobilitzat també per temor a una presidència continuista de línia dura de la mà de Jalilí, una figura propera al mort mandatari Raisi. Les perspectives sobre la capacitat de Pezeshkian per influir en un canvi en les dinàmiques i les relacions internacionals de l'Iran són encara incertes, tenint en compte l'**oposició i resistències que previsiblement afrontarà de sectors ultraconservadors del règim** i que per les singularitats del sistema polític iranià i els seus diferents centres de poder, les competències presidencials són limitades. En matèries com política exterior –incloent-hi el tema nuclear i les relacions de l'Iran amb milícies de la regió– l'última paraula la té el líder suprem, Alí Jamenei.

ISRAEL – HEZBOLLAH

Intensificació d'hostilitats i retòrica amenaçant agreugen risc d'escalada

Sota el rerefons de la crisi de Gaza, durant el trimestre va augmentar la preocupació per la possibilitat d'una confrontació oberta i de major magnitud a nivell regional i també pel que fa a Israel i Hezbollah. Els intercanvis de foc pràcticament diaris entre forces israelianes i les del grup shií libanès i altres organitzacions armades amb base al país, l'augment en la gravetat i abast geogràfic de les hostilitats, l'ús d'armament més sofisticat i les amenaces mútues que es van créixer al llarg període van continuar generant alarma. Els balanços de letalitat inclouen combatents i civils a banda i banda de la línia fronterera, l'anomenada Línia Blava. Segons dades difoses per Nacions Unides, fins a mitjans de juny l'escalada havia provocat la **mort de 25 israelians, mentre que altres 401 persones havien mort pels atacs israelians al Líban**, incloent-hi periodistes i personal de salut. La violència també ha causat la destrucció de nombroses infraestructures i incendis, així com desplaçaments forçats d'unes 90.000 persones al Líban i altres 60.000 a Israel. Segons un informe de Human Rights Watch donat a conèixer a principis de juny, l'estesa **utilització per part d'Israel de fòsfor blanc a la zona sud de Líban** exposa la població civil de la zona a severs riscos i està sent un factor rellevant per motivar desplaçaments forçats. Els informes periòdics de Nacions Unides sobre la implementació de la resolució 1701 –aprovada el 2006 i que crida al cessament d'hostilitats després de la guerra entre Israel i Hezbollah– també han alertat sobre la contaminació amb material explosiu de noves àrees al llarg de la línia fronterera, amb els consegüents riscos per a la població civil.

Al·l'abril les hostilitats van estar marcades per l'enfrontament obert i sense precedents entre Israel i l'Iran, després de l'atac israelià al consolat iranià a Damasc (Síria). Així, en paral·lel a l'operació de represàlia directa i d'inèdita magnitud de Teheran contra Israel a mitjans d'aquell mes, Hezbollah va llançar també atacs contra objectius israelians als Alts del Golan i posteriorment va arribar també a localitats com Acre. Les autoritats israelianes van anunciar al maig que havien donat mort a prop de 300 efectius de Hezbollah des de l'octubre, entre ells diversos alts càrrecs del grup. Al juny els atacs i amenaces es van aguditzar. Després d'un atac israelià en el qual va morir Taleb Abdallah, descrit com la figura de major rang de Hezbollah morta des de l'escalada d'octubre de 2023, la milícia shií va llançar uns 250 coets al nord d'Israel, contra nou emplaçaments militars i contra aparells aeris israelians. A finals de juny les hostilitats van tornar a intensificar-se després que un nou atac israelià a prop de la ciutat de Tiro resultés en la mort del comandant Mohammed Nasser, un altre dels màxims càrrecs militars de Hezbollah morts en el marc de la confrontació amb Israel en els últims mesos. La milícia shií libanesa va respondre llavors amb atacs a bases militars israelianes als Alts del Golan ocupats i a Kiryat Shmona i va assegurar haver disparat 200 projectils contra Israel, en un altre dels seus atacs més massius.

L'escalada verbal també va contribuir a tensionar la regió. Netanyahu i altres alts càrrecs israelians van assegurar que estaven preparats per a una operació militar d'envergadura i que els plans operatius per a una ofensiva al Líban ja estaven aprovats. El ministre de Defensa israelià va amenaçar fins i tot amb portar Líban a "l'edat de pedra" en cas d'una nova guerra. El líder de Hezbollah, xeic Hassan Nasrallah, per la seva banda, va llançar advertències sobre una guerra sense contenció ni límits i fins i tot va alertar Xipre –ubicada a uns 200 quilòmetres de Líban– que seria objecte d'atacs si obria les seves bases i aeroports a Israel. L'Iran també es va involucrar en aquesta retòrica, advertint Israel sobre les conseqüències d'un eventual atac total contra

Líban. La deriva va portar que els màxims responsables de la missió de l'ONU al Líban fessin una crida a les parts a evitar que un error de càlcul pogués desembocar en una catàstrofe. El secretari general de l'ONU també ha insistit a cridar les parts en conflicte a la regió a la màxima contenció per evitar un deteriorament encara més gran de la situació.

Malgrat aquestes dinàmiques d'escalada durant l'últim trimestre, les renovades expectatives sobre un possible acord d'alto el foc entre Israel i Hamas a principis de juliol van tornar a posar sobre la taula també un eventual cessament de les hostilitats a la zona fronterera entre Israel i Líban (vegeu el tema destacat sobre Palestina-Israel en aquest informe). El grup libanès ha insistit en el passat que les seves ofensives són en solidaritat amb Hamas i que, per tant, un cessament del foc a Gaza conduiria a una suspensió dels seus atacs a Israel des de Líban. Alts càrrecs de Hezbollah han assegurat que el grup no persegueix una guerra total amb Israel, però que està preparat per als escenaris més extrems. En el cas d'Israel, diverses anàlisis subratllen que el Govern de Netanyahu enfronta pressions d'alguns sectors per confrontar d'una manera més contundent Hezbollah. Ministres de l'ala més radical del govern com el ministre de Finances Bezalel Smotrich han plantejat que Israel hauria d'ocupar el sud de Líban si Hezbollah no es replega al nord del riu Litani. En paral·lel a les iniciatives de mediació per abordar la crisi a Gaza, durant el trimestre també van continuar les gestions per intentar una desescalada entre Israel i Hezbollah. **França i els EUA són dos dels actors que s'han involucrat més activament en els intents de mediació.** Segons va transcendir, les propostes s'han focalitzat a restablir el cessament d'hostilitats entre Israel i Hezbollah i en un eventual replegament del grup shií en paral·lel a un desplegament de les Forces Armades libaneses a la zona fronterera. Hezbollah pretendria que Israel es replegui en una distància equivalent de la Línia Blava, segons fonts pròximes al grup. El Govern francès hauria promogut l'establiment d'un grup de contacte trilateral que va ser rebutjat per Israel.

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons. Es permet la reproducció total o parcial, la distribució i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i no reflecteix l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya.